B 197

Incipit liber de statu mundi etc.

Est stupor ante mori quam vivere mirabilis res
Est et communis raginimr unde fari.

Est stupor. Convenerunt duo philosophi et super statu huius
nequam mundi habitis inter se diversis colloquiis
cum stupore et horribilitate prius deplorantes eundem
sic exorsi sunt. Est stupor ante mori quam vivere
Quia non est vivere nisi virtuose vivere. Concordat ad hoc David
Venere ad lucillam plures moriuntur antequam incipiunt vivere
Et quia hoc terribile proh dolor et commune nimis est temporibus istis
Igitur hoc opusculum ad tuicionem et premunicionem bonorum
detestacionemque et correpcionem malorum conscripserunt ..
Et primo modicum de huius nequam mundi statu. Ubi dicit
Mundus prostibulum. 2o de cuiusdam monstri hor-
ribilitate perverse configuratum comparati. 3o de huiusmodi
monstri proprietatibus. 4o de huiusmodi monstri ingratitudine
quibusdam exemplificacionibus adiectis. 5o de iniquo
regno et regimine inferno terrestri comparato et inconvenientiis
provenientibus ex eodem. 6o quod difficillimum et optimum est
hoste serpente. 7o de obstinatis et eorum correpcione
periculosa. 8o de malorum fine. 9o de bonorum fine. 10o
de bonorum et malorum mirabili disparitate. 11o de quorundam
philosophorum disciplinacione pro vite quiete acquisicione et monstri
predicti vitacione. 12o deprecantur predicti philosophi dominum pro
statu huius nequam mundi reparacione. 13o de templo David sereno
configuracione bone comparato ac eciam de quibusdam pilaribus ea
que ibidem aguntur concernentibus. 14o de regno ac regimine
iusti comparato amenissimo paradiso terrestri. 15o de comparacione
iusti rectoris comparato arbore saluberrime terrestris paradisi
adiectis quibusdam comparacionibus remedatoriis. 16o exhor-
tacio ex precedentibus exemplificacionibus supra sic factis
emendacione et melioracione. 17o et ultimo de inhabitacione domini
paradiso felicitate etc.

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

B. 197

Deploracio duorum philosophorum de perversitate status que mundi etc.

Mundus prostibulum et vana nulla fides nisi quis se
Quibuslibet aspirat decipiens aliud
Iustum iudicium pervertitur absque pudore
Ambulat in tenebris proth dolor omnis homo
Velle mamitat ius clamidis velamine laudit
Ulrio tussert angariatur inops

Mamitat. Quia sicut cera mollis iuxta velle manu tractatur vel formatur in corpus bovis vel hominis. Sic ius mamitatur iuxta velle ut sic vel aliter et preter racionem etc. Ulrio tussert videlicet de magnis forefactoribus in pueros vel alios. Ulrio tussert de res potentes in culpabile impotentem etc.

Per hoc monstrum et figuram eius intelligere potes corrupcionem et deformitatem congregacionis pure sive in patria civitate villa seu qualibet alia congregacione ecclesiastica vel seculari. Per mixtum in omnibus etatibus ab adolescencia prona sunt ad malum Gen. 8. c°. Omnibus etatibus. Et dominus per prophetam Ieremie c. xvij°. Pravum est cor hominis et inscrutabile quis cognoscet illud. Ego dominus etc. Et in ewangelio Ioh. ij. Ipse autem non credebat semet ipsum eis. Et post pauca. Ipse enim sciebat quid esset in homine etc. Vide ergo in monstro qualiter unum caput vult prospicere. aliud deorsum. istud illuc illac istuc. Hoc est intellige mores hominum diversitate et volubilitate contrarietate. Vide cauda scorpionis retro pungendo. et anguille sibilat et fallacis evadendo. Symea trufando. Leone rugiendo vulpem decipiendo. Vulture que cadavera odorat et subsedit. Illos qui infirmos et mortuos cito senciunt. Et post hirci quod etc. de aliis ut in metro advertere potes. Per serpentem caudam in extremo unum. Hominem invidum et ingratum intellige fideliter et delicate diu tractatum a quocumque alio fideli. Et tandem insurgit in illum propter ingratitudinem suam superbiendo insidiando et fame sua derogando. Aliter nos ipsos qui aliquando eramus esse in gremio gratie divine nutriti. tandem per offensam multiplicem ingrati efficimur creatori nostro beneficia sua multa et magna non recolentes. Iuxta illud Ysa. c. i. Filios enutrivi et exaltavi ipsi autem spreverunt me etc.

Aliter quod nobis concessum est ad salvationem nos illud nobis ipsis
pessimi et iniqui convertimus ad dampnationem. Dum per-
mittimus sensualitatem dominari rationi. carnis anime super-
illud Qui nutrit sanctum suum i. carnem suam delicate
vel sponsum suum effrenate facit eum contumacem. Super igne
in sinu hoc idem intellige de ingrato qui fidelem amicum
per iracundiam et invidiam persequitur. creatorem offendit. seipsum
corrodit exponendo ut supra. Qui mittere in pera hoc idem
intellige de ingrato mente ac virtutibus lumine tero. quia
fidelem amicum suum seu deum in se portantem per avariciam
et infidelitatem sibi innatam dampnificat. deum offendit
et seipsum destruat. Unde ex predictis patet quod nobis omnibus
de monstro principaliter. Et sic similiter conveniunt infideli a-
mico vel amico ingrato. Hic etiam tropologice morali-
zando ad vitandum edificium nobis ipsis ascribere debemus propositos
rogum ostendo defectus ut prefatum est. Adducentes illud
ysa. lxiiij. Omnis iusticie nostre quasi pannus menstruate sic
mulieris. Quod autem vera sint predicta de singulis membris corporis
et ad propositum ingratitudinis. Audi ps. Si mei non fuerint
dominati tunc immaculatus ero etc. Verum est ad litteram. Ve-
rum ad moralem intelligenciam. mei i. quinque mei sensus
carnales et intellectuales etc. Nullus enim hostilior ini-
micus quam quilibet sibi. Et post sanguine precium. Unde Ity-
rola de lyra super illo libera me de sanguinibus id est
de sanguinicis etc.

Vide in ista pictura natura monstri expositam in glossa
et in textu. Vide tot capita tot sensus et precepta contra eos
et suos. Vide eius pectus habere serpentem in medio
et murem nigrum in pectore albo. et ignem in sinu suo et
alas vulturis super monstro. Vide leonem. canem. porcum
symiam ab ante. et retro vulpem et duas caudas scor-
pionis et anguille et lupum et inferius. Vide pedes ...
pedes et mare in circuitu circumfluentes etc.

Descripcio monstri horribilis ad comparacionem congre-
gacionis perverse

Horribilis monstri conventus compertus est
Cui turmule portat sit omnibus invidia
Nec canis est genere nec porcus frater amore
Participat virus nobilitate caret
Vulpes tricineus anguilla scorpio cauda
Mortis odor vultur est lupus atque rapax
Serpens in gremio mus sacco conditus ignis
Nunc etiam leo sit symea placet
Conventus ut hic accipitur est civitas seu quecumque congregacio patrie civitatis
seu claustri etc.
Nec canis genere id est in toto communia omnibus amore et fidelita-
te non est hic etc.

Proprietates seu potius deformitates monstri pre-
dicti congregacionis videlicet perverse etc.

Preceptum laqueus rethe disciplina furor lex
Persequitur iustus gens rea libera stat
Consilium fraus est concordia pylati et herodis
Unio sit fratrum fratris ad interitum

Si pax externa de pace detestabili et de fratrum persecucione
moderna et intestina audi Bernhardum in sermone Indi-
ca michi Primitiva ecclesia sancta passa est persecucionem quia
isti qui inferrerunt sanctos arbitrabantur obsequium se
prestare deo iuxta verbum salvatoris Et illa temptacionem vicit
per paciencia martirum Post hec surrexerunt homines
vani cupidi glorie ut heretici exeuntes de ecclesia divi
eandem piam matrem afflixerunt in diversis et perversis

dogmatibus Sed illam temptationem vicit perspicacia doctorum
ut per eos qui contra illos disputaverunt ut Augustinus Ambro-
sius et alii Cum ipsa ista libera sit ab utraque malicia
deo miserante Sed modo ve ecclesie a fermento phariseorum
quod est ypocrisis Ve inqua si surgeret aperte hereticus
mitteretur foras et arcesseretur · si violentus inimicus ab-
sconderet se forsitan ab eo · Nunc vero quomodo eiciet quem
se absconderet omnes amici et omnes inimici omnes necessa-
rii omnes adversarii omnes domestici et nulli pacifici ut
ipsa olim predictum est et nunc tempore adimpletionis advenit
Ecce in pace amaritudo mea amarissima Amara prius
in nece martyrum Amarior post in conflictu hereticorum Amarissima
nunc in moribus domesticorum · non fugare non fugere eos po-
test ita invaluerunt et multiplicati sunt super numerum
Intestina et iam insanabilis plaga ecclesie est · et ideo
in pace amaritudo mea amarissima · sed in qua pace
est · pax est et non est pax · pax a paganis · pax
ab hereticis · sed non perfecte a filiis A turpi vita a
turpi questu · a turpi commercio etc.

Alie deformitates monstri

Sit pax tristicia nisi rixe gaudia nulla
Ad mala testis adest et bona non memorat
Alterius virtus confessio femina cribrum
Nec secreta tenet cum maculare potest
Laus vel honor socii mors est infamia vita

Cribrum Quia sicut cribrum aqua retentare non potest sed per
foramina eandem undique effundit Sic monstrum istud sive
pars sive species monstri ullo modo omnia alterius celata pa-
vico effundit et manifestat etc.

Laus vel honor istud prouenit ex inuidia Na inuidus dum alterum honorat ipse in corde suo tribulat et angustiat Sic etiam dum alter diffamatur ex hoc reminiscit et consolabat Et est inuidia magnum peccatum et quasi in spiritum sanctum Na aliquod peccatum in spiritum sanctum est finalis impenitentia qua quis in fine non penitet de peccatis suis et oritur frequenter peccatum istud ex inuidia quia ex inuidia contingit quod frequenter aliquis dum moritur non potest nec vult diligere illum cui inuidet Vnde legitur quod mors venit ad inuidiam et volebat eam interficere quod agnoscens inuidia quesiuit eam de iustitia rogans quod ipsa que nulli parcebat sibi saltem parceret quousque dixisset semel pater noster quod mors concessit dum statim incipet dicere et continuauit vsque peruenit ad illud locum Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris Illud nullomodo proferre potuit nec adhuc potest Vnde inuidia non potest mori quia pepegit fedus cum morte etc.

Narracio de inuidia

Prodicio resicit nil ait absque dolo
Hec nunquam parit vbi non timet atque potens est
Sed vbi robur abest omnia dissimulat
Cum labor aut commune bonum sapiencior alter
Dum lucra possunt papa sit et salomon
Narrat vt extrahat inde perambulat inficiendo
Perturbat et torret verba relata pie
Incipit et planta sub iustitia quasi zelo
Vt conferit opus maius aliis dat omnis
In quo delinquit magis improbat ut videatur
Reperens illa in impia dissimilans
Quitquid ait vel agit quod religio nequam
Et pulchre floret fructificare nequit
Si quitquid et rapere proferit horret
Nec patitur verbum posse carere bonum
Dicit per figura quasi non dicat simulator
Sic falsum falsis duplicat ipse suum
Perfidia meretrix variabilis et quasi venta

Fictus deus est insidiis belial
Simplex exterius intus duplex et amarus
Monstrat amiciciam fert inimicicias
Sicut ratibus est impulsus simplicianus
Sic est econtra promptus ad omne malum
Pungere te nullus sed nec describere posset
Sic est permixtus conditus et varius
Ignem spargit aquis ut fortius ardeat ira
Dat sentire tamen velle fugare focum
Retro deleat urentem dum videt ignem
Effudit lacrimas postea per cineres
Dat socio facem quod non incendia ponat
Iusticia simulans plus reus efficitur
Si delectat vel inclinat ad illud
Quod nocet hoc glosat ipse nocere nichil
Scripturas sacras allegans philosophos que
Sic quod eripe met hoc esse putat melius
Sed quid nos omnes de nostra participamus
Actu vel mente nequit hoc temere
Nunc ignorant nunc cere nunc que scienter
Nunc sic nunc aliter nunc male nunc leniter
Nunc quod domini nunc quod nos facientes
Nunc quod frendunt murmure dissimiles

Nota Viellator sedens in taberna cum potatoribus ipsis tandem altercantibus et se mutuo percucientibus timuit ne ictus super ipsum caderent suppsit viella suam musicalem scilicet instrumentum dulciter et morose et humiliter decantabat Utinam totum bene succederet Iterando utinam totum bene succederet Vulgariter At alles muses wail ergeyn

Dallice Donte schose prist by alleit Tandem tamquam
respiciens quomodo evadere posset vidit scala appositam solio
alto excellens caute ascendit scalam cum autem se vidit se-
num super solium excelsum traxit scala ad se et tunc non dul-
citer sed derisorie et sonore cantavit in viella sua Hunc
quod bu succedat iterando Huc quod bu succedat Vulgariter
ad Numer kummet zo gute Dallice Jamais bu navemque
Dicitur est de nobis qui sumus in periculo vel indigentia et gratia et quod
dum sumus in miserabus constituti dulcia et humilia sunt verba
nostra Dicitur vulgariter quod dum erat in minoribus constitutus
non potuit videre neque invenire nisi parvulos pisces Cum
autem abbas effectus est noluit per se habere nisi magnos pisces
Eodem modo quod cito evasimus pericula vel ascendimus ad alta
quid sequitur nisi fugiat ab domus ista Versus in
Nulli comparatur lecator adeptus honorem
Nisi non comprimit contempnit se meliorem
Ordine retrogrado si forte sit retro saltum
Asperius nichil est humili cum surgit in altum

Docte viellator tunc cum dulcedine cantas
Quando times aliter quando timore vacas

Intellige picturam viellatoris in latere sequenti incipiens
inferius quando sedet in tribulatione inter rixantes tunc
cantat dulciter postea in superiori pictura ascendit ad
solium et cum se videt securum in solio deridet socios et
cantat aliter ut patet in glosa etc.

De ingratitudine monstri Item alia rubrica
primum mundi videlicet retributio malorum pro bonis

5 Serpens venenosus tribulatus si relevatus
In relevatorem virus ubique iacit

Nobilis o scipio Iste scipio est ille scipio affricanus
ideo sic nuncupatus quia totam affricam non solum armis sed etiam
virtutibus romano subiugavit imperio. qui etiam hanibale
devicto cartagine capta consilium dederat ne ipsa cartago
destrueretur sed subiecta romano imperio remaneret ea de
causa ut romani semper manerent in timore et absque vera
securitate pacis ne gens semper bellis dedita et assueta
tranquillitate nimia gaudens bella intestina et civilia
aliis grauiora assumeret. Cathone magno contrarium vide-
licet destructionem cartaginis consulente ob hoc ne romani
cum cartaginensibus de cetero lites et guerras haberent
cuius consilio destructa est cartago Unde accidit quod
ille sapientissimus virtuosissimus et nobilissimus scipio verebatur
videlicet intestinum et civile bellum inter romanos quod
ex illo tempore usque ad tempora iulii cesaris per multa centenaria
annorum indelebiliter durauit Unde Sanctus in nono de civi-
tate dei. et in gestis romanorum hunc scipionem recitat
Macrobius in ii de sompnio scipionis circa principium somp-
niasse se vidisse patrem suum paulum qui bene rexerat
rem publicam in paradiso in lecto pulcherrimo iacentem
iuxta quem alter lectus mire pulchritudinis stetit vacuus
Interrogatusque paulus a scipione cui ille lectus esset
paratus Respondit pro te fili scipio Quid faciendo hunc
obtinere potero Respondit paulus Iustitiam cole.
pietatem serua. hec vera via est ad celum. Hic
virtuosissimus scipio qui multa bona ingessit romanis fecerat
Tandem ab eisdem quesiuit ut occideretur Communitas ad

fortalissima sua vreffit et in fine instante tempore mortis ro-
gavit conditores suos ne opera sua ad illam nequissimam gentem
et urbem romanam transferrent. Fratres autem ipsius audi-
entes testimonium recommendatorum beati Augustini Jacobi et
aliorum de tanto viro magnitudinem passe qui non est nimis glo-
riosus vivus gloriosior exstitit et ideo exemplum non im-
berni nec omittetis beatificare si recommendatum a sanctis et
electis viris et a domino nostro Jhesu Christo receptum non immi-
nerate velitis quam etiam mortem et blasphemias abillis
passus est et cottidie patitur quia pro salute mortis se tradidit

Nota cum Beda libros suos composuerat et Rome ad
papam detulisset et quadam die girando per urbem ad con-
templandum mira disscreverent inter cetera contigit lapidem
quendam videre arcus sibille inspiceret admirando pro eo quod
aliqui sibillarum conscripserant dicte columpne has litteras
P·P·P·P·E· S·S·S· E·V·V·V·V·V·V·V·V· F·F·F·F· Cumque romani
viderent Bedam dictas litteras aspiciente et admirante
velud supplicem irridentes clamabant Quid hic inspectas
anglice bos. At ille Reperto inquit ruinam urbis vestre
Cui illi Michel (?) inquint sentis Ille vero sentio inquit
Et per ordinem exposuit litteras sic Pater patrie
profectus est secum salus sublata est Veni victor vali-
dus vincat vires urbis vestre ferro fame flamma fri-
gore Apostolicus hec audiens libros eius auctoritate a-
postolica commendavit et in ecclesia legi precepit cumque aula
tunc inmate romanorum applausu venerabilem vocavit propter
excellentiam ut venerabilis Beda vocaretur etc.

Nota Scipio Affricanus semper dixit Romanis ruinam eorum
post inordinata vita quam ducebat et talis non esse quendam
lapidem scripsit et eum inter muros civitatis posuit quam multo
tempore post invenerunt in fractura cuiusdam turris civitatis
in quatuor angulis has litteras scriptas sic quod in primo angulo
stabat R·R·R·R· In secundo angulo S·S·S·S· In tertio angulo P·P·P·P·
In quarto angulo F·F·F·F· Et cum nullus hanc scripturam interpretari

stiret lapis cui scriptum fuit bede transmissa qui scriptura scilicet ex-
posuit patrem patrie postposuistis Sapienciam rem
sustulit Regnum Romanorum veniet ferro flama fame
Et erat ista sententia Unam patrem patrie i. deum ipse
rum vestra postposuistis hoc est offendistis Unam car-
nalibus delectacionibus intendistis Ideo sapienciam veram qua
omnibus gentibus ornati fuistis rem sustulit hoc est a vobis
abstulit Ob hanc causam romanorum regnum veniet in
destructionem et in confusione et Roma expugnabitur
ferro i. gladio flama i. igne et fame Statim ut
venerabilis beda istam exposicionem transmiserat a romanis
exconcilatus fuerat scilicet postea ipsum receperunt ut clarius
in legenda sua habetur etc.

Legitur in gestis romanorum quod cum in conferto Anthiochie
quidam demon portavit hunc versum A C triplican-
do E D simul i. sonando Et ille perfecte versum non
intelligens consuluit deos suos qui exposuerunt Avaricia
Adulacio Astucia habundant Conspiracio Car-
nalitas Contractio inundant Durities Derisio De-
tractio placent Irreverencia Invidia Insipiencia
regnant Elemosina Equitas Eusebia latent etc.
Applica ut potes ad statum hodiernum etc.

Exemplificacio ingratitudinis facte Scipioni per Romanos

Nobilis o Scipio speculum mundi probitate
Celsius audisti sertus amenus adest
Pro te nam cole justiciam serva pietatem
Ad celum vita hec est via pro meritis
Hic romanorum cum sit fumus ~~revelator~~ relevator
Hunc tamen ingrata roma perire iubet etc.

Iulius Augustum De isto tullio scribit valerius maximus
sicut et alie historie testantur quod cum adhuc infans
esset examen apum os eius compleuit sicut et platoni
accidit Policraticon scribit tamen quod hoc accidisse videlicet
hijs duobus et beato Ambrosio qui per nodum melliflua
et diuina ex eorum ore protulerunt Cum enim iste tullius
infantulo fuit quedam nobilissima romanorum matrona
ipsum sibi assumpsit et sibi ministrare fecit Cum iste tullius
in magnum virum creuisset et tamquam rethor et magnus
romanis reputaretur Iulio cesare mortuo pro cesare
augusto tantum laborauit quod imperium obtinuit Sed quia postea
tradidit amborum inimico Anthonio ipsi augusto potencio
et iulij cesaris socio ut vellet suum cum eo facere Ut sic
Augustus amiciciam anthonij acquireret Ita ipse antho-
nius tullium habuit odio quia pompeianus erat Hac
ingratitudine passus est tullius virtuosissimus a cesare Au-
gusto licet alias virtuoso Hanc materiam inuenies in
de Ciuitate dei || De isto Anthonio si audire delectat
dum quodam tempore in vltramarinis partibus esset mandauit
pro iulium cesarem vt contra pompeium sibi veniret
in adiutorium parato exercitu armatorum cum ccc na-
uibus statim ascendit mare contra tamen consilium om-
nium nimia tempestate imminente fidelitate et audaci-
tate plenus vnum accidit quod inter omnes illas naues
due simul portum non arripuerunt historia de isto
Anthonio cleopatra et augusto grandis et nota est
|| Hic etiam Tullius inter alios libros morales et re-
thoricos quos composuit fecit vnum librum de senectute
vbi multum recommendat senectutem In quo etiam libro ipse
dices apud tenuisse eternitatem anime Dicit etiam aliqui
quod ipse Tullius composuit Cathonem sed a nomine ma-
ioris auctoritatis ut auctor libri cathonis intitulatur
Sue cathone in eodem libro de senectute hijs verbis

recommendat dicens Heus meus numquam melior nemo pietate
preferretur et optat se comburi in cinere eius post mortem pro tanto viro
Nam ipse tullius eandem orationem pro sepultura uel loco sepul-
ture in cimiterio obtinuisset qui cato se interfecit nam dum studeret
in platone et passum de eternitate anime legeret accepto gladio suo
se transfodit et interfecit sperans sibi post hanc vitam eternam
beatitudinem et malens mori quam sub imperio julij cesaris amittere
libertatem Alij dicunt fuisse orationes preter istud et aliud tempore marci
scipionis de quibus scribere non est opus ad presens

Alia exemplificacio ingratitudinis facte tullio per augustum

Tullius augustum larga virtute creauit
Qui tamen hunc hosti tradidit anthonio

Inclitus arturus Iste arturus triginta regnis imperabat sub
lanum frollonem tribunum romanum prius duello superauit et interfecit
unde regnum francie obtinuit quia tunc temporis ille frollo a roma
nis missus fuerat ad gubernandum franciam Hic arturus etiam
quendam gygantem solus attemptauit et interfecit qui gygas
zonam de barbis regum facta quos occiderat acciderat in cor
ruptum se cingere solebat Nam arturus arturo antea
mandauerat ut sibi barbam mitteret si mauult extraxerit
ipsam Item idem arturus alium gygantem in quadam insula
commorantem dimisso exercitu suo solus attemptauit Et licet
cum magno periculo et lesione sui tandem interfecit Dictus
arturus regnum suum britanie et reginam suam consanguineo
nepoti suo mordredo Walgarius commendauit in fidelitatem commisit
quo expeditus cum multis regibus et principibus et nobilium
multitudine versus romam arripuit iter ad eandem ex
pugnandam et obtinendam cui romani obuiam venerunt
et cum ipsis Epistrophus rex grecorum Mustensar
libie Serses rex itureorum Pandrasus egipti Micipsa babilonie
Hirtacius parthie Euander syrie Ethiops Boccus medie Et
Neapolitanus cum regibus cum ducibus sibi subditis et crude-

lissimis bellis inter se commisissent multis ex regibus et nobilibus
ex utraque parte interfectis Tandem lucio hiberio romanorum
imperatore interfecto romanisque devictis arturus victoriam cepit Et cum
ultra ad expugnandam romam iter arturus arripere [?] ...
venit nuncius de britania ad regem arturum indicans sibi
consanguineum suum mordret regnum britanie cum regina sua sibi
usurpasse Unde dimisso proposito cogitur arturus redire in
britaniam qui cum semel et iterum diversa bella cum mordret
habuisset ultimum durum et crudelius bellum habuit in quo
inter multa milia et quasi innumerabilia virorum ex
utraque parte paucissimi remanserunt Et ut aliquae historie
ferunt nullus omnino nisi solus arturus letaliter vulne-
ratus cum suis clientibus remansit Unde latius [?] latius in
historia britanica ibi invenimus ... in illo ultimo
conflictu habuisse lxxx milia virorum et certum plura
Et nota hanc ingratitudinem tanto viro factam et omnino
mirabilis et turbabilis de casibus fortune et adversis sibi
advenientibus

Traditus arturus regnum cum coniuge mordret
Commisit nequam carpit utrumque sibi

2 A[?]... tempore helie prophete fuit quidam rex britannie
dictus leir qui tres filias habuit ipse tandem senescente ad
se vocavit easdem incipiens a seniore et interrogavit eam
quantum me diligis filia Et illa Plus te pater mi quam
animam meam diligo Similiter et secunda interrogata taliter
ut prima respondit Quibus responsionibus pater ultra
modum gratulatus est easdem iuxta earundem libitum mari-
tavit Sed tercia cordeilla nomine sororum adulaciones horrens
et patri credulo temptacionis respondit in hec verba Est rep[?]-
am pater mi filia que patrem suum plus quam patrem presumat

diligi non vereor equidem ullam esse que patrem audeat nisi iocis
seu verbis veritatem celare nitatur. Nempe ergo dilexi te ut patrem
et a proposito meo non divertar et si a me magis extorquere
cupis audi amoris certitudinem quam adversus te habeo et
interrogationibus tuis finem impone. Etenim quantum habes
tantum vales tantumque te diligo. Credens pater ipsam ex dixisse
ex habundancia cordis et non ex compassione seu informatione
affirmavit eam nunquam tali honore maritare sicut sorores suas
Dicens cum te plus illis dilexerim tu me minus. Et statim
consilio procerum maritavit illas ducibus cornubie et albanie
dedit sororibus dans eisdem in matrimonio dimidietatem regni
sui Britanie ordinans totam monarchiam britanie post obitum
suum per ipsas duas possidendam. Contigit deinde Aganippus
rex francorum audita fama pulchritudinis cordeille misit
nuncios ad regem leir ut sibi eam in uxorem traderet
quod factum est absque tamen regni et thesauri participacione.
Post aliquod vero tempus cum leir senio corpore torpuisset
per generos suos videlicet Cornubie et albanie duces
privatus est reliqua parte regni. Concordia tamen habuit
retinuit cum altero generorum cum lx militibus ne inglorius
remaneret. Sed post modicum temporis filia de suo patre atte-
diata status patris diminuit et in tantum despicitur quod
tedio affectus secundam filiam pro relevamine querit
apud quam tandem quinque clientibus ipsum oportuit conten-
tari. Indignans igitur rex leir reversus est ad primam
sperans ipsam movere ad pietatem. Sed nec per numina celi
iuravit quod nullo modo secum maneret nisi post positis ceteris
solo servitore contentaretur quia de ceteris senex et inutilis
esset. Et sic per aliquod tempus cum solo milite remansit
Et tandem detestando miseriam suam cogitavit filiam suam
minorem visitare videlicet cordeille illa sed dubitabat si sibi
ipsam nichil velle facere quia tam inglorose eam remisisset
Indignans tamen miseriam suam diutius ferre transfre-
tavit ad gallias et transfretando cum fletu et singultu
in hec verba prorupit. O cordeilla filia quam vera sunt
dicta illa que michi respondisti quantum habes tan-
tum vales tantumque te diligo. Dum igitur habebam habui

quod donare potui visus sum valere eis qui non michi sed donis
meis amici fuerunt ita abeuntibus muneribus et ipsi abierunt
Sed qua fronte carissima filia audebo ad te dirigere qui ob
predicta verba iratus fui et feci tibi peiora quam post beneficia
que eis impendi me repellunt paciencius Et post quam venit
ad franciam intimavit filie sue per armigerum suum quia non ha
beret quod comederet vel indueret nisi illud quod filie petebat
Quo indicato commota cordeilla flevit amare et mox pro
pro patre sollempniter misit et ei obviam cum rege aganippo
venit et deinde cum honorificencia recepit ac tractavit Dedit enim
rex aganippus ei potestatem tocius gallie donec eum in pristinam
dignitatem posuisset Interea misit rex aganippus per galliam
pro exercitu ut regnum britanie leyro socero suo reddere posset
quo facto duxit secum leyr filiam suam in britaniam et bello
habito cum generis suis triumpho potitus est Unde patet in
historia britanica et nota ingratitudinem filiarum a patre subli
matarum et sprete filie fidelitatem nec ista fidelis propter spretam
nec ille propter beneficia patris ingrate sed sicut corde fuerunt ge
sserunt Et hoc probat dictum senece ad lucillum dicentis
beneficia amicicia non parant Parant quidem si accepto
res quidem sicut eligere vult dicere beneficia id est benefacere
multis non facit receptores beneficiorum amicos nisi aliqui ipsi sint
virtuosi Et ideo dicit parant quidem si scit acceptores eli
gere id est si sciret invenire fidelia corda et receptacula
munda Et sciendum est quod benefacere viciosis maxime super
bis et infidelibus magis generat inimiciciam quia superbi et
infideli horrent regraciari quia tantam humilitatem et grati
tudinem non habent in se sicut debitor non habens pecuniam in
pera unde suo creditori solvat fugit et horret eundem Sic in
fidelis non habens fidelitatem in corde suo unde suo benefactori
gratus existat ipsum horret et fugit ymmo suis creditoribus
et benefactoribus mortem adoptatur ut debitores et infideles
a solucione et gratitudine quos non habent quitentur

Filia bina patri sibi gratum spernit amandum
Spretaque cordeilla fit sibi presidium

Fabula. Fabula est non abs re sed inter magna moralitate adin-
venta est que taliter recitatur. Miles quidam experiencie et nobi-
litatis gracia voluit visitare terras alienas qui transeundo qua-
dam silvam invenit serpente et bufone simul litigantes qui-
bus compaciens descendit de equo ut ipsas bestias separaret et pa-
cificaret quo facto insiliit serpens in militem circumdando eum ipso
ut sequitur comprimendo militem. Unde miles admirans et magis
dolore urgente dicit serpenti Cur me interficere conaris cum
tibi bene fecerim. Respondit serpens juste moveor et multo
sum passus ut quid tu sis nobilis et virtuosus te intromisisti
pacare bestias assuetas et naturaliter deditas bellis scire cum de-
buisses non posse litigiis abesse et eciam in noctem unde
quia ad horum discordia tantum habitus sum inde alligacio
nobis convenit se stare judicio alicuius eis occurrentis. Venit
leo cui exposita est forma et rogatus est ab ambabus partibus ut
justam sentenciam daret. Qui ipsa audita comprehendit
militem. Imperavit ei verba per serpentem prius exposita
et ea esse vera. Simili modo fecerunt postea comparavit eum
Tandem militem cum aliis ipsum militem licet sibi apparentur ...
justo judicio condempnantibus. Venit vulpes cui miles allo-
quitur lingua lata. O prudentissime et subtilissime domine
et ~~[illegible]~~ socialis advertere velis tua excellenciam et in
compati digneris amico tuo ut mediante industria tua ab ipsis
tribus istis nam alias me existente in orto tuo dilacerare
disposuisti. Tuus ergo tibi me subveniam. Cui miles Domine
tu sis doctissimus. Audiui verba recordans dicentis Regia
crede michi res est succurrere lapsis. Succurre ergo michi
lapso quia credebam aliud adesse morti meo sed tu detineo
vo reneis gallum cum gallinis pro libito absque proclamacionibus
habebis. Exposita est ergo vulpi questio qui cupiens liberare
militem dicit Ambigua est michi questio valde. Oportet
me videre qualiter facta se habuit dum steteritis in litis se-
paracione. Responderunt miles et serpens placet et statim
serpens resiliit et posuit se ad partem adiuvante bufone
dum ... ipsas bestias lis est exorta in tantum quod obliti

fuit militem Dicit ergo vulpes Vade ad partes vestras donec bene
sim avisatus et sic liberatus est miles Nota nonda

Fabula militis est quod bellis dedita parat
Unde notatur ab hijs aut nisi vulpis erat

Fit meum virtus concordat ad hoc dicta boecij de consolacione
Heu gravem sortem quociens iniquus additur sevo gladius
veneno Ad idem versus Nulli tam dedita ... ad fidem nec diro
hosti pro medico fit amicus et hostis amicus

Fit meum virtus lux nox dum regnat iniquus
Ficatis verbis consimulata bona
Istos excecat sibi mendax inficit illos
Turpia que gessit imponens alijs
Dicit dicenda verbis saluendo sophista
Callidus evasor ne videatur iners

Masticat culicem sicut illi qui modica ponderant et magna
dissimulant contra quos dominus in evangelio Mathei xxiij° Ve
vobis hypocrite duces ceci excolantes culicem camelum autem
glutientes et Luce xj° Ve vobis phariseis qui decimatis mentam
et rutam et omne olus et preteritis iudicium et caritatem dei Ad idem
versus Commemoraverit incommemorabilia Pretermiserit com-
memorabilia

Masticat culicem deglutit et inde camelum

Sunt surdus cecus iniquus dum sunt videns non audit non
videt istum malefactorem seu spoliatorem cui favet vel quem
timet nec scire vult maleficia sua immo dissimulat seu tolerat
eadem Probos viros et divites quibus propter munera exactor/

quendam seu alias insidiatur ut lince et aper subtilissime videt
et audit occasionando vel sit iniquus iudex sive dominus
pauperum innocentes sine muneribus vel cui non favet non audit
neque videt Divites vero sive potentes propter munera vel propter
retribucionem seu quibus alias favet cito videt et audit gratanter

Hinc similis cetus speciei quoque lince et aper
Honeiat occulte malus ut facit manifeste
Irritans alios ut lucra percipiat
Non solum pastor sive mercenarius exstat
Sed pastor lupus est devorando suos
Vita sub iniusto mors est non vita putanda
Alter et infernus est domus et patria

Maior scilicet infernus Nam in vero inferno demones et
mali paciuntur et hoc est iustum Hic vero innocentes paciuntur
et hoc est iniustum Hic vero innocentes paciuntur et mali gaudent et hoc
est iniustum Et ideo peior est infernus hic sub iniquo Tamen
ad aliud et verum intellectum mali semper paciuntur hic propter passi
ones internas Et boni econverso semper gaudent Scribit enim
bona consciencia iuge convivium et in actibus apostolorum Ibant apostoli gau
dentes etc

Peior in hoc casu quia ibi paciuntur iniqui
Hic vero iusti semper quantumque mali

Sentiat hic in presenti pictura superius incipiendo et ex
metro concipere potest nefandissimum malum quod iam
prochdolor per aliquos tyrannos seu officiatos exercetur
Nam placita discordias et guerras per intermedias personas
dolose procurant ut inde bursas suas muneribus repleant

coadunaciones et concordias vendendo et hoc sub simulata probita
te et quasi gracias magnas faciendo ut ideo et laudes magnas
licet per fraudem tamen sub specie boni sibi acquirunt assimulantes
in hoc ydolo astaroth in legenda sancti Bartholomei qui cessan
do a lesionibus sanare videbatur ¶ Vide superius in pictura prin
cipes iudices seu officiatus tyrannus quomodo stat in ornatu de
centi avertendo se et per digitos respiciendo occulte monstrat
et ostendit clientulis suis modum intencionis qualiter inno
centes debent mittere et ipsis insidiari ¶ Vide ulterius quod
clientuli informati ad ipsos vadunt et ipsos innocentes impli
cant et mittunt sit cum testibus vel opprobriis ut faciant
et dent ipsis materiam discordias et alios trahunt ad iram
ut commoti et turbati dicant aliqua per que ipsos capiant

Vide ulterius in pictura quomodo adhuc innocentes veniunt
cum muneribus diversis alius pecunias alter pisces alius le
pores alter pullos portando et offerendo tyranno et vide
quomodo ille sedet in cathedra et [illegible] cum argenteis
et sanctis et sic figuraliter de predictis intellige per
materiam etc

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

Arbor mala faciens fructum malum iuxta evangelium Mathei vii°
est quilibet princeps malus rector gubernator seu officiatus vel eciam
ecclesiasticus prelatus tyrannus vide quomodo in terra et in domo sua
sunt serpentes et bufones et mali homines opera mala falsa iudicia
ut clericus seu quilibet honestus nobilis mercator seu civitas pato
habitant sic persequuntur et multi dant fugam sicut videtis per bonos et pauperes
et terras aliaque pia que exeunt regnum et merito appellatur regnum
istius inferni infernus terrestris propter opera iniqua propter angustias
tes et tribulaciones bonorum et innocentum

Nolumus nobis ascribi malum picturarum tamquam quandam
specialitatem nostram primus advenisse sapientes antiquus tem-
poribus uti picturis ut in fine libri reperitur qui propter
edificacionem merita hominis picturis adiungitur quia edifi-
cative sunt valde

Intellige picturam istam inferni videlicet terrestris ubi iniquus
seu fatuus iudex seu tyrannus cum sibi similibus regnat quod
merito per arborem malam aridam et infructuosam denotatur
In patria sua vide serpentes et bufones spoliatores regnare
vide media villarum et ecclesiarum vide clericum mercatorem et civi-
tatem captivare et depredare et vide super eosdem innocentes
ac infernum fugam dare prout latius in glosa et in textu vi-
deri potest

Infernus terrestris

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

Debetur vicia. De ista materia vide in capitulo septem [illegible] Et
archidiaconi in rosario ibidem. Et addidem dicit Ysidorus: Caueda
vicia virtutum speciem preferunt. Unde periculosius suos sectatores
decipiunt quia se sub velamine tegunt. Nam sub pretextu iusticie crude-
litas agitur et remissa segnicies mansuetudo creditur. Et Gregorius: Nulla
sunt occulciores insidie quam hee que latent in similitudine officij. Nam
Troianus equus ideirco fefellit quia forma muneris mentitus est. Ad
idem Seneca ad Lucillum: Tunc desinit esse remedium ubi que fuerant
vicia mores sunt. Et ut tibi ostendatur quod non solum vicia sese nutriant
seu se simulent esse virtutes verum etiam quod ex ipsis virtutibus vicia pullu-
lant et oriantur. Exempla habemus de superbia que quandoque nascitur ex
suo contrario scilicet humilitate de sua morte sane interitu reviviscit
et cum vincitur quasi vincit et hoc non solum mirabile sed miserabile
ut dicit beatus Gregorius moralium xix. Item causatur superbia ex vir-
tuositate victorie peccatorum ut aliqui videntur superbire quia credunt ali-
qua peccata et vicia vicisse et ex hoc succumbunt quia de victoria
superbiunt sicut ponit exemplum Gregorius ubi supra exponens illud
primi Machabeorum vj° de Eleazaro qui in prelio elephantem feriens
stravit sed feriens sub ipso occubuit. Et idem facit qui aliquod peccatum
vincit et de ipsa victoria superbit. Item causatur superbia interdum
ex voluntaria paupertate ut fuit in philosophis gentilibus vanis mundi
contemptoribus sicut apparuit in illo philosopho qui dicebatur Cra-
thon in vita beati Johannis ewangeliste qui propter vanitatem
et superbiam homines ad mundi contemptum inducebat et de hoc freque-
ter superbiunt vani et religiosi mendicantes. Unde Jeronimus in
quadam epistola dicit quod difficilius arrogancia quam auro caremus
plerumque. Etiam causatur superbia ex conversionis sanctitate ut patet
in phariseo Luce xviij°: Jeiunio bis in sabbato. Item causatur
aliquando superbia ex honoris et dignitatis contemptibilitate quia
cum aliquis honores et dignitates abicit et ex hoc fatue superbit
et aliqui dum viles vestes portant et cibos austeros comedunt
ex hoc superbiunt. Unde Jeronimus in quadam epistola tales condemp-
nans ait: Post abiectas tibi divitias omnium lassitudo extingue-
re debent non nutrire superbiam, quid enim prodest talem medici-
nam faciat que infirma ut inde sana ledantur. Nulla enim
spes salutis remanet ut illa que creduntur esse remedia sunt
venena etc.

Quod difficilimum et optimum est nosse se ipsum

Mentitur vicium se virtute fore sepe
Ut speciem veri falsa moneta tenet
Zelum iusticie crudelis credit habere
Atque remissio formam pietatis habet
Prodigus et largum cautusque tenacem reputat se
Dum scelus est virtus desinit antidotum
Quam letale malum mente non nosse dignum
Et pro re vili solicitant deos

Noscere est ut proximum sit nosse se vide Aug. l. iiij° de civitate
dei hinc sequitur. Beatus Bernardus in libro de interiori homine dicens
Stude noscere te nam valencior existis si te cognoveris quam te
spreto cognoscas cursus planetarum vires herbarum complexiones
hominum celestiumque terrestrium omnium noticiam habueris. De hac ma
teria inde Tullius in libro de officiis et ad propositum dicit sentencia
theofrasti Amancium secta sunt iudicia. Et quia homo se plus ceteris
amat ideo facilius circa proprium iudicium errat. Facit eciam ad idem
illud metrum Ut caritas habe gnotosolitos habe. Et de hac materia
audi preclara dicta macrobii in de sompno scipionis ubi sic habe
tur. Quod vero ait harum rectores et servatores hinc profecti huc
revertuntur hoc modo accipiendum est animarum originem manare
de celo inter recte philosophantes indubitate constat esse sentencie et
animae dum corpore utitur. Hec est perfecta sapiencia ut unde orta sit
de quo fonte venerit recognoscat. Hinc aliud a quodam inter
alia seu festiva sive mordacia serio tamen usurpatum de celo des
tendit Anoite auton. Nam et Delfici vox hinc est illud quod in
iuvenalis dicit de celo descendit. Hinc fertur oraculi consulenti
ad beatitudinem quo itinere perveniret Si te inquit agnoveris sed
et ipsius fronti templi hec inscripta sentencia est. Homini autem
ut diximus una est agnicio sui si originis natalisque ~~promp~~
principii exordia prima respexerit nec se quesiverit extra sic

cum alia virtutes ipsas gratia nobilitatis induit quibus post corpus
cuncta eo unde descenderat reportat quia nec corporea sordescit vel
oneratur. Anime que puro ac uniformi virtutum vigetur nec
de se vilis celum unum videat quod inspicit et cogitacionibus posside-
bat. Fili carissime ex predictis auctoritatibus habes quam magnum et quam
utile tibi sit cognoscere te. Sed si ignorans existis quomodo te cog-
noscere poteris et quia ignorancia cunctorum errorum mater est
igitur expedit tibi omnino ut lumine et lumine fulgeas sciencie. Nam
iuxta apostolum Qui ignorat ignorabitur. Et Osee iiii capitulo Tu scienciam re-
pulisti et ego te repellam. Sciencia tamen sine gratia plerosque magis
inficit quam proficit apostolo testante qui ait Sciencia inflat caritas
edificat. Et boecius de disciplina Prudencia sine iusticia parum
iusticia aut sine prudencia multum valet. Et plus Seuissima est
iniusticia habens arma. Et boecius in de consolacione Longe graviori
sorte quociens iniquus additur ferro gladius veneno. Et am-
brosius super epistolam colocenses ait Omnibus uicis superne sive vel
terrene creature in eo qui caput eorum aut auctor est. Ut qui hunc
novit nichil ultra querat quia hic est perfecta virtus et sapientia quia
quid alibi queritur hic perfecte invenitur. xx xvij di. c. Legimus
Et ad idem nicholaus de lyra in textu super illo proverbio xxv Qui
perscrutator est maiestatis opprimetur a gloria qui perscrutator est
curiosus et presumptuosus volens suo intuitu divina metiri opprimetur
a gloria id est a divine lucis excellencia Nam sicut excellencia
lucis abscondit oculum sic excellencia divine maiestatis excecat
talis investigatoris intellectum Et sic cadit in errorem Item alia
glosa vel exposicio auctoritatis predicte Qui perscrutator. Qui
perscrutatores sunt discunt tantum ut sciant hii opprimuntur. Qui ve-
ro scrutantur ut intelligant et intelligunt hii diligant hii [illegible]
[illegible] psalmista dicit Bonitatem et disciplinam et scienciam doce
me. Sed [illegible] ponuntur scire. Et ad [illegible] predictam habes
metra Est plus nescire sine [illegible] plurima scire. Si [illegible]
tibi satis est si cetera nescis quia illiterati virtuosi non a scholasticis
decipiendi non sunt habes xx xviij di. c. Sedulo Et illud
est fabulosum cum forte res gesta et misteria non careant quod
de quodam sacerdote fertur qui pernoctans in domo cuiusdam
simplicis sacerdotis caritative et honorifice tractatus est qui
sibi dixit Sedete media [illegible] aut postea ad domum
[illegible] verbis curiosis [illegible] refocillacio media [illegible]
tus est qui sibi dixit sedete media [illegible]. Unde dixit

Plus valet scire te quam centum mille scire

Noscere tu studeas nam clarior es salomone
Et si quod prevalet es gnotosolitos theos
O magnum donum rarum corpore remissum
Interimi lumine phisice noscere se

Pauperior certo forma favor ipsi favor iuvenilis opesque
Subripuere tibi noscere quid sit homo. Et intelligas hoc in persona
propria frequenter etiam in aliena. Ad idem Seneca ad Lucillum. Ne-
mo se avarum intelligit, nemo cupidum. Ceci tamen ducem querunt
nos sine duce erramus et dicimus non ego ambitiosus sum sed
nemo aliter potest vivere rome. Nam ego sumptuosus sum sed urbs
urbs ipsa magnas impensas exigit non est vitium meum quod iracun-
dus sum etc. Adolescentia hoc facit et quod cecitate mentis plu-
res peccata aliena accusat qui sua non cogitant. Audi quid Prosper
dicat capitulo v° in secundo libro. Tam diu enim quis peccata sua que
noscere et deplorare debet ignorat quam diu curiose aliena con-
siderat. Qui si mores suos ad se ipsum conversus aspiciat non re-
quirit quid in aliis spiritualiter reprehendat sed in ipso quod lugeat.
Proinde sunt vrorum vicia non facile debemus accusare sed gemere
ut invicem onera portantes legem christi implere possimus qui utique
non accusavit peccata nostra sed tulit. Observantia dicente Ecce agnus dei
ecce qui tollit peccata mundi. Itaque si ille qui sine ullo peccato fuit nos
peccatores ineffabili pietate sustinuit et sustinere non desinit non
interitum nostrum desiderans sed profectum nec mortem peccatorum sed
salutem nos querere exemplo nostri salvatoris et domini non sustineamus
infirmos cum christi aut infirmi sumus volumus a deo portari aut
si sani sumus possumus ad hoc ut fragiles confirmari

Lumine Socrates hoc solum scio quod nescio id est parum vel nichil
scio hoc est contra certos monte et indoctos qui presumunt de se
Nam quanto quis plus scit tanto sibi videtur se minus scire
Ad idem Seneca Sartorius ignorantia mea ignoravi. Item
ad idem Aristotiles. Omnia que scimus minora sunt hiis que
ignoramus. Item ad idem Augustinus. Ego augustinus episcopus
septuaginta annorum ab adolescentia non dum annitulo paratus

sed docuerit Ecce quomodo isti viri illustrissimi reputabant se mo
dicum scire et nos certi et lumen luminis intellectualis carentes pre
sumimus scire multa Ad idem quod mali ingrati sunt tolerandi Se
neca Opponit itaque liberalitas est deos imitari si deos imitaris
da eciam ingratis Nam eciam sceleratis sol oritur et piratis patent
maria Dii vero optimi omnium auctores ignorantibus beneficia
dare incipiunt ingratis perseverant Nam non cessant dii beneficia
congerere una fortuiti intencione scilicet prodesse Sentencia illorum dominus
eciam si multa in irrita data sunt virtutis est eciam male cessuri
futura virtutis prestare materiam Ingratus est non michi facit in
iuriam sed sibi non est magni animi beneficium dare et perdere
Perdere aut et dare magni animi est hoc est virtutis dare benefi
cia non utique redditura multum non recipere quod non dare Nam
non dat sicut ingrati accidit et beneficium accipere est liber
tatem vendere Ideo si promittis indigno da non tamen minus
sed dictu tuum redime etc

Pauperior certo nullus pauper inmo ergo.
Lumine qui cordis interiorem caret

Heu quod plura Et utcumque in summo preciosissime estimacionis
errorem non cadas Scire tibi utile est quid sit verum bonum
et quid malum Tria namque sunt omnia que in hoc mundo sunt omnia
bonum malum medium Scias igitur nichil esse bonum nisi virtutem
solam que ex timore dei ac dilectione descendit Nec malum
quicquam esse nisi vicium seu peccatum solum ut separatum a deo Media
vero sunt divicie potestates honor robur corporis sanitas pulchri
tudo vita ipsa vel mors paupertas infirmitas iniurie et cetera
ra huiusmodi similia que diversa pro affectu et arbitrio utentis vel ad
bona possunt potentem proficere vel ad malum deficere Nam dives
seu potens si bene utens utitur diviciis seu potestatibus ut Iob et David
utiles sunt sibi et de mediis facit virtutes Si vero abutitur eisdem
ut Nero et dives epulo dampnacio sunt sibi et de mediis facit vi
cia Et sic intelligere et exponere potest potens cetera omnia Ex po
tate tua posita facias tibi ergo fratrem ex eis Et caveas ne tibi
in vicium et dampnacionem proveniat quod per paciencias et
virtute fortitudinis in salutem provenire potest Adhuc de hac

materia modicum propter iuuenes. Nam omnia que in hac vita tibi
euenire poterunt siue prospera siue aduersa in tuipsius melioracione
et uirtutum augmentacione proueniunt si bene uteris eisdem
ut supra dictum est. Et econtra in tuipsius deterioracione et viciorum
multiplicacione predicta proueniunt si abuteris et male te habue
ris in eisdem. Verbi gracia prospera tibi succedunt ex hiis te
non exaltas te humilias deo gracias referes et sibi gloriam tribuis
non tibi. Iam ex hiis melior quam fuisti factus es et de uirtute
in virtutem ascendis. Si vero ex hiis prosperis te exaltas pompo
sus efficeris proximum despicis deo gloriam non tribuis dete
rioraris et de vicio in vicium cadendo descendis et tandem
obstinatus efficeris. Et sic de aduersis. Aduersa et contraria
tibi eueniunt ex hiis non comprimeris non impaciens efficeris
licet in principio modicum turbaris quia primi motus in potestate
nostra non sunt deum eciam non blasphemas immo tribulaciones et aduer
sitates tuas eius passioni quam pro te pati voluit in recompen
sam offers sic ista aduersa te meliorem et virtuosiorem faci
unt. Exemplo beati Lamberti de quo scribitur. Fortis in aduersis
humilis in prosperis patiens. Nec terrore frangi potuit nec munere fra
gi. Et econtra deteriorem et viciosiorem te faciunt si in illis
te impacienter et imprudenter habeas etc. Nota materiam multam
in collacionibus patrum collacione beati Theodori abbatis collacione videlicet viij
Et ut eciam philosophice de hac materia fortitudinis loquamur
que vna cardinalium virtutum est audi Senecam ad Lucillum. Stilbon
philosophus capta patria amissis liberis amissa uxore cum ex incendio publi
co solus et tamen beatus exiret interroganti Demetrio numquid perdidisset
omnia. Inquit bona mea mecum sunt. Ecce ubi fortis et strenuus ipse
hostis sui victoriam vicit nichil inquit perdidi. Omnia mea mecum
sunt iusticia fortitudo virtus prudencia etc. Hoc ipsum nichil bo
num putare quod eripi possit. Miramur animalia quedam que per medios
ignes sine noxa corporum transeunt et inde impune euasit. Vides
quanto facilius sit totam gentem quam vnum virum vincere. Hec ille etc.

Hec quid plura feram noli me tangere morbus
In mundo regnat mores ipse cura nocet

Tendere serpenti. Ad idem quod periculosum est corrigere obstinatos
audi quid Prosper dicat ibi supra ubi ostenditur quibus causis exige
tibus quorundam infirmitates blande tractande sit dicens. Ego
vero si recolis michi quod de sanctis sacerdotibus fuerat disputatum
sufficiens recepisti responsum. Recte quippe doctoribus sicut

supra iam diximus et censura medicine debet ut arguant et
paciencia ut emendari volentes fortiter ferant apostolo satisfacien-
tes imperio qui thymotheo precepit dicens Argue obsecra increpa
in omni paciencia et doctrina Quasi diceret argue inquietos
obsecra seniores increpa iuniores sed ut precepta adderet in omni pa-
ciencia et doctrina quia leniter castigatus exhibet reverenciam
castiganti asperitate autem nimie increpacionis offensus nec increpa-
cionem recipit nec salutem Item alio loco idem apostolus dicit Nos qui fir-
miores estis inbecillitatem infirmorum sustinete sustinent equanimiter
infirmos quos emendare non potuerint castigatos Proinde quia
nec iurgari omnes expedit nec omnes blande tractari sciunt sancti sacer-
dotes atque discernunt quos debeant temperata severitate corripere
et quos sacerdotali magnanimitate portare et ideo omnium quos per
dei graciam curant non voluntati sed utilitati provident Denique
alios honorari deformiter ambientes quibus expedire noverint
non vicio alicuius invidie sed alte prudencie consilio permittunt
et alios latere cupientes honorant ut eis aditum ad maiores profectus
aperiant Eos quos probant increpacionem posse pati castigant et
pacientes obiurgacionis ut languidos palpant non eos adulando
quod tales sunt sed infirmitatibus talium compaciendo si forte aliter
sanari non possunt Ceterum si etiam communione priventur infir-
mi qui etiam adhibita increpacione non possunt aut intollerabili-
ter mole tristicie supra modum gravati succumbunt et sanctorum
omnium velut per quos possunt corrigi cetum refugiunt aut certe ad
eam peccandi imprudenciam si fuerint excommunicati prosiliunt
ut quod mali occulte faciebant publice perpetrabant in tanta-
m insaniam reparande salutis desperacione prolapsi ut sicut va-
tori increpiencium in iocos excitabiles imprudenti urbanitate co-
nverterent ac maledicta in se et ipsa iactacione turpitudinis
sue turpiter vivencium malivolas leticias pascant Pter-
hoc ergo blanda pietate portandi sunt qui increpari pro
sua infirmitate non possunt Et tamen si peccanti salubrem
pudorem dum pro te erubescis incucias et verecundiam quam
pro peccatis eius assumis in eum pia compassione transfundas
facile in illo reprimes quod omnis peccandi licencia atque ei tota
impudencia demes licenciose turpitudinis hortatricem omne
mores eius verecundia custos integritatis ornabit et ei placere
at quod ante sordebat qui in sordibus erat et sordeat quod ante placebat
qui in sordibus erat et sordeat quod ante placebat qui ipse omnibus
bonis displicebat Sanctos amando sectabitur et sectando

in consuetudine paulatim vite potius emendatione firmabit ut
et quod laboriosum fuit ut sublimitatem virtutis invadere tam defor
me sit in vicia rursus quibus se gaudebat caruisse descendere
Quia sicut virtus onerosa est viciosis Ita virtutis amico vicio
sa voluntas amara est Ecce quomodo peccantes omnes blande tractat
aut increpat qui nichil aliud nisi eorum salutem quibus vult prodesse
considerat et eciam eciam quomodo subditi discrete tractandi sunt
et qualiter rectores iusti in vera iusticia se habere debent
Unde gregorius super illo verbum Erant autem appropinquantes ei publicani et
peccatores etc Luce xv° c Audistis fratres in lectione evangelica fratres
mei quia publicani et peccatores accesserunt ad redemptorem
nostrum et non solum ad colloquendum sed eciam ad convescendum
recepti sunt Quod videntes pharisei dedignati sunt
Ex qua re colligite quod vera iusticia compassionem habet falsa
iusticia dedignacionem quamvis et iusti soleant recte peccatoribus
indignari Sed aliud est quod agitur typo superbie aliud quod zelo
discipline dedignantur enim sed non dedignantes desperant
sed non desperantes persecucionem commovent sed amantes quia
et si foris increpaciones exaggerant intus tamen dulcedinem
per caritatem servant Preponunt sibi in animo ipso plerumque quos
corrigunt meliores existimant eos quos iudicant Quod
vero agentes et per disciplinam subditos et per humilitatem custo
diunt semet ipsos etc

Scindere serpenti caput expedit noli quia septem
Post eos solo crescunt conterere stercus olet

Impius presatur presumptuose quare non advertis sentenciam
istorum metrorum Sequens prependis per prorum moralia et sanctos
sacra verba Reperitur est quod tales plerumque eciam audirent so
cialia communis seriosa Ergo Tu videas quod tu iubeas du
magnus habearis prospiciens que despicias dum sedere queris
Et videas ne forte ruas dum stare iubebis Dat varias fortuna
vias non ergo nimis elaberis
unde psalmista vidi impium super exaltatum
Impius ascendit ramos extendit in altum
psalmista subito desperavit psalmista peccavit propter iniquitatem suam
Corruit et subito propter iniqua perit

psalta multe tribulaciones iustorum secundum argumentum vero est displicere mal

Iustorum multa tribulacio uita que dura

Omnibus his dominus mox liberabit eos — Nota bene

psalta lapidem quem reprobaverunt edificantes

Que reprobaverunt lapidem sic edificantes

In muri capite ponitur a domino

Templum religiosi proprie derivant de templo dei quorum irreligiositas quasi provenit ex habundancia. Bernardus Religio congregavit divicias que congregate suffocaverunt eam qua suffocata pierunt et ille sed dam ezechielis xvi. Ecce hec fuit iniquitas sodome superbia saturitas panis habundancia et ocium et manum egeno et pauperi non porrigebant. Et ad idem psalmista pro dicit quasi ex adipe iniquitas eorum et quia nos viri ecclesiastici et non religiosi frequenter templum dei prophanamus irreligiose superbe maliciose et lubrice vivendo. Igitur eciam nos indigne propter ablacione temporalium quasi proch dolor a domino punimur iuxta illud psalmiste Terram fructiferam in salsuginem a malicia inhabitancium in ea etc.

De disparitate admirabili bonorum et malorum

Ut bonus est templum domini sic et malus hostis
Antiqui terre nos muniat ante malos

Disciplinacio personarum predictorum de monstri predicti vitacione et quiete ~~vite~~ vite acquisicione

Sed quamvis probus homo sis in cura
Tale vitans monstrum glorificatus eris
Parce sinu si vis et te de fraude cavere
Hec horrenda mala scire necesse tibi
Expedit ut vicia manifestent reprobata

Ledere non cessant dum sua facta latent
Effugit ex alio nam sic agnoscere clausos
Defectus proprios quisque potest melius

O deus omnipotens O deus ex quo gracia tua et tue diuinitatis secreta etiam paganis et infidelibus reuelare dignatus es tuis quoque fidelibus pro quibus mori dignatus es graciam tuam ostendere et effundere digneris bonos et iustos principes ipsis preficiendo et viam veritatis eisdem principibus ostendendo prout de octauiano augusto legitur cui per sibillam tiburtinam vaticinando de cristi natiuitate passione et resurrectione atque de secundo eius aduentu sua secreta ut sequitur reuelare dignatus est Audi historiam etiam gestam et prophetiam seu versus Sibille predicte quos inter sacra eloquia de natiuitate domini in ecclesia sancta Augustinus decantandos inserere dignum duxit Romani octauianum augustum videntes de tante pulchritudinis quod nemo in oculis eius intueri poterant et tante prosperitatis et pacis quod totum mundum sibi tributarium fecerat Dicunt ei Te volumus adorare deus est in te si hoc non esset tibi non succederent omnia prospere Qui veniens inducias postulauit et ad se sibillam tyburtinam sapientem vocauit Cui quod senatores dixerant recitauit Que spacium trium dierum petiit et tridui ieiunium operata est Post tercium diem respondit hec verba

Judicii signum tellus sudore madescet
E celo rex adueniet per secla futurus
Scilicet in carne presens ut iudicet orbem
Vnde deum cernent incredulus atque fidelis
Celsum cum sanctis eui iam termino in ipso
Sic anime cum carne aderunt quas iudicat ipse
Cum iacet incultus densis in vepribus orbis
Reicient simulachra viri cunctam quoque gazam
Exuret terras ignis pontumque polumque
Inquirens tetri portas effringet auerni
Sanctorum sed enim cuncte lux libera carni
Tradetur sontes eterna flamma cremabit

Occultos actus retegens tunc quisque loquetur
Secretaque deus reserabit pectora luci
Tunc erit in luctu stridebunt dentibus omnes
Eripitur solis iubar et chorus interit astris
Solvetur celum splendor lunaris abibit
Deiciet colles valles extollet ab imo
Non erit in rebus hominum sublime vel altum
Equantur campis montes et cerula ponti
Omnia cessabunt tellus confracta peribit
Sic pariter fontes torrentur fluminaque igni
Et tuba tunc sonitum tristem dimittit ab alto
Orbem gemens facinus miserum variosque labores
Tartareumque chaos monstrabit terra dehiscens
Et coram hic domino reges sistentur ad unum
Decidet e celo ignis et sulphuris amnis

Illico statim apertum est celum et nimius splendor eum irruit et vidit in celo quandam pulcherrimam virginem stantem super altare puerum tenentem in brachiis et miratus est nimis et vocem dicentem audivit Hec ara filii dei est Qui statim procidens se in terram adoravit Eandem visionem senatoribus retulit et ipsi mirati sunt nimis Hec visio fuit in camera octaviani imperatoris ubi nunc est ecclesia que dicitur ara celi Ad idem habes virgilium libro sexto eneydis

Quisque suos patimur manes exinde per amplum
Mittimur elisium et pauci leta arva tenemus
Donec longa dies perfecto temporis orbe
Concretam exemit labem purumque relinquit
Ethereum sensum atque aure simplicis ignem
Has omnes ubi mille rotam volvere per annos

Manes i. dii infernales vel anime infernales vel pene infernales

Elisium est campus infernalis ubi requiescunt anime bonorum secundum fabulas poetarum

Lethoum ad fluuium deus euocat agmine magno
Scilicet immemores supra ut conuexa reuisant

Et ad idem lege Jeronimum de marone in prologo biblie ꝗ prologi sui vjo. Ubi sic dicit Ac non sic etiam et maronem sine xpo dicere possumus xpianum quia scripsit Jam redit et virgo redeunt saturnia regna Jam noua progenies celo dimittitur alto Et patrem loquentem ad filium Nate mee vires mea magna potencia solus Et post verba saluatoris in cruce Talia perstabat memorans fixusque manebat Habemus etiam de xpo laudabile testimonium nobilis et magni hystoriographi Josephi iudei xviij antiquitatum Ubi sic habetur Fuit eius tempore scilicet tyberij sapiens vir si tamen virum eum nominare fas est Erat enim mirabilium effector et doctor et multos sibi de gentibus aduncit xpus hic erat et plura alia de eius passione et resurrectione dicit etc

Imploracio predictorum philosophorum de reformacione status nequam mundi

De templo domini servorum congregationi bone comparato ac etiam de quibusdam proprietatibus ea que ibidem aguntur concernentibus

Supra tractatum est de monstro et eius horribilitate et pravitate videlicet male congregationis. Hic vero tractandum est de templo et eius amenitate et virtuositate videlicet bone congregationis et est secunda pars libri

Ante ingressum templi sunt tibi omittende quatuor stultitie quas in homine in hoc mundo. Prima quod homo audet vivere in isto statu id est in peccato et tamen nullus audet nec vult mori in eodem. [Secunda] quod homo querit quod non potest invenire. [Terc]ia homo querit diu vivere et non potest dimittit bene vivere et potest sed non vult. Tercio quod homo non cogitat quod mors mala et multa mala sic concurrunt. Quarta quod homo semper intendit benefacere et tamen numquam benefacit et hec faciunt quod cogitat quod cras voluit corrigere vitam suam et non corrigit. Et etiam quatuor passiones animi depellere scias in virtutes quorum quatuor cardinales deinde levius apprehendere et speculare in templo valeas abiecta que veste sordida in habitu nuptiali et candido audeas secure intrare. Quintum de moralibus adverte doctrinam boecii de consolacione

Nubibus atris	Tu quoque si vis	Gaudia pelle	Nubila mens est
Condita nullum	lumine claro	Pelle timorem	Vinctaque frenis
fundere possunt	Cernere verum	Spemque fugato	Hec ubi regnant
Sidera lumen	Tramite recto	Nec dolor assit	
	Carpere callem		

Per hoc templum et figuram eius intellige pateris condicionem et formositatem bone congregacionis bonorum hominum deum timencium et iusticiam diligencium. Et in isto sunt omnia contraria illorum que in monstro denotata sunt videlicet iusticia prudencia fortitudo et temperancia. Mansuetudo fidelitas pietas. Constancia liberalitas simplicitas castitas parsimonia frugalitas amicicia humilitas concordia pax et caritas. Et de istis multo dicitur. In consilio iustorum et congregacione magna opera domini. Et alibi ecce quam bonum et quam iocundum habitare fratres in unum. Et ne nimium ferventes in servicio dei et sine discrecionis moderamine deviare vel errare [illegible]. Sume metrum hoc pro doctrina nec lege nec ora nec cum tanto fervore labora nec cena parca ne moveris sit tibi causa. Et utique nota et frequenter cogita tres condiciones ab angelo [illegible] propositas. Quarum prima est pondera in statera ponderis

ignis Secunda mensura michi flatu venti Tercia est revoca diem
que preterijt Pondera inquit homo in statera pondus ignis id est
amorem dei pone in statera et pondera bene utrum eum plus di
lexeris quam mundum vel minus Et si plus tunc bene pondera
sti Si minus remove illum amorem quem habes respectu mundi et con
iunge ad amorem dei qui est super omnia diligendus Del pondera in
corde tuo pondus ignis infernalis qui ita est ponderosus homini
quod eius gravitatem non potest aliquis sustinere cuius et tanta est
violencia quod secundum Bernardum si in ipsum universalitas marium
influeret ad modicum illum non refrigeraret Et secundum Gregorium ibi est
dolor cum formidine flamma cum obscuritate mors sine morte
finis sine fine Hec et similia homo cogita bene et sic hoc pondus
ignis ponderasti Item pondera amorem dei tui qui nos tantum dilexit
Cum esset deus excelsus propter nostrum amorem assumpsit infirmitatem
cum esset eternus assumpsit temporalitatem cum esset dives assumpsit pau
pertatem Item cum esset immortalis assumpsit mortalitatem Secundo me
sura flatu venti id est vitam tuam quia vento comparatur Job
memento quia ventus est vita mea etc. Quam brevis sit vita hu
mana patet quia qualibet hora vite sue tendit homo ad mortem Et quam
cito finiatur homo nescit quia sicut herba mane crescit floret et granat
et sero decidit et arescit Sic et homo deficit per modicam corporis
infirmitatem Mensura igitur diligenter vitam tuam ut sic vivas
sicut mori velis Nam secundum Gregorium qui sic non vivit sicut mo
ri vult non vivit sicut christianus homo Consideret homo vitam suam
et ex tali consideracione sua caveat se a peccatis Quia si homo bene me
suraverit ventum orientalem per quem ortus hominis designatur inve
niet in postea meditatione lacrimarum Si mensuraverit ventum austri
qui est calidus et humidus per quem adolescencia designatur inveniet
concupiscenciam carnis concupiscenciam oculorum et superbiam vite Men
suret etiam ventum borealem qui est frigidus et siccus per quem
designatur senectus et inveniet detractionem iram et invi
diam In vento occidentali qui est frigidus et humidus per quem
designatur decrepitudo decrepitus et inveniet putredinem
fetorem et escam vermium Si omnes istos quatuor ventos bene
mensuraveris O tu homo et ventum id est vitam miserrimam
invenies magna signa humilitatis Tercio revoca diem que
preterijt id est singula momenta dierum et noctium debet cogitare
quis ea ista expenderit utrum ad honorem dei vel in servicio
dyaboli Et si ea viderit expendisse in in mundicia et volup
tate revocet ista tempora per dolorem et abstinenciam

ut cum rege Ezechia dicere possit Recogitabo tibi omnes annos
meos in amaritudine anime mee. Quoniam quicquid homo
expenderit de tempore suo et non in honorem dei turpiter perditum
est. Unde de hoc exemplum habemus cuiusdam heremite qui per
magnum tempus valde dissolutus fuit et tandem cogitans de suo
statu vitam suam perfecte emendavit. Quo facto postea venit alius
heremita ut eum visitaret et inter alia quesivit ab eo cuius etatis
esset. Cui iste respondit quod esset etatis quatuor dierum. Et cum alter
de tali responsione miraretur exposuit sibi originem sue vite et
dixit quod preter quatuor dies malus fuisset. Et ideo totum tempus
sue vite preter quatuor dies perditum reputavit. Recogita igitur tempus
dierum que preterijt et quod sic potest fieri exemplum quod ibi sequitur
scilicet facere aquam ascendere de corde aqua contricionis ad oculum
corporis per quam mundantur omnia ut infine perducatur ad regna ce
lestia. m e r

Opere domini quando ingressus templi oblivisci non debes quod
sacra scriptura te docet dicens fili accedens ad servitutem
dei sta in iusticia et in timore et prepara animam tuam ad temp-
tacionem Eccli ii. sustinendam id est quia per tribulaciones persecuciones
et adversitates positurus es in pressuram et ad torcular. Nam si-
cut botris pedibus calcantur et inde premuntur ut vinum inde defluat
alias uva putrescet et vinum sine pressura in vas non defluet
Sic et tu sine pressura tribulacionum et non calcatus pedibus
adversitatum et blasphemarum nichil boni liquoris saporis
et odoris eterne in apotecam dei defluere potest Et sicut vinum
deinde per infusionem defecatum et purificatum et putatum potanti bene
sapit dulciter odorat Sic et tua pia opera per pacienciam purificata
post conquassacionem et defloracionem tunc mirum apud deum bene sapiunt
et bonum odorem reddunt et alias non In actibus apostolorum Nonne opor-
tuit christum pati et sic intrare Legitur eciam de quodam heremita qui
deposito colobio et in terram proiecto saltavit desuper et calcavit
pedibus coram fratribus dicens nisi quis tribulacionibus sic calcatus
fuerit monachus esse non potest addere seu bonus quia Quia nisi
granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit etc. Quia quanto
deo magis appropinquabis tanto te periculum videbis et maiori custodia
indigebis Igitur sta in timore ut supra dicta est Nam tunc acrius
dyabolus homini proficienti insidiatur ut eum cadere faciat nisi desertis
nis illius armis que virtutum mater est humilitate et paciencia
sustentetur Ductus est eciam christus in desertum ut temptaretur a
dyabolo in desertum id est extra mundialia et carnalia Nam
licet homo duos inimicos et caro fortiter dimicent contra animam tamen
pugna demonis multum forcior est Unde apostolus Non est colluctacio
nobis adversus carnem et sanguinem sed adversus principes etiam
i. dyabolos tenebrarum harum Et sic expedit ergo quod nemo debet pre-
sumere de se sed timere et semper paratus esse ad pacienciam Nescit
enim homo si odio vel amore dignus sit Eccli ix. Sicut super illud
Job ca. v. Omnem est quod loculus sue morantie et inopiam ipse
assumet Super exponens nicolaus de lira scribit sic hec ostenditur
quod afflictio presentis vite usque ad mortem non potest arguere iusticia
vel iniusticia quia hec affliguntur iustis et iniustis et ad deduc-
cionem istius habetur pulcherrima metra

Sic quis torquetur ut eum multum tumuletur — Job
Sic quis torquetur ut eum fastus dominetur — Paulus

Sic quis torquetur ut cristus glorificetur
Sic quis torquetur ut peccatus culpa pietur
Sic quis torquetur ut peccatus convertatur
Job probat inclinat paulum sese manifestat
In ceco purgat mariam punit herodem

Si vero domini timor et dilectio vera
Est in conventu simplicitas que bona
Tunc non horribile monstrum sed amabile templum
Candoris miri luminis etherei
Est et amenum munde plenum nocte serenum
Judiciis clarum spurciciis vacuum
Omnes virtutes sed et omnia gaudia celi
Insunt huic templo nam deus est in eo
Sunt licet in carne templo fratres habitantes
Semper mente pia sunt tamen in domino

Spirituale tamen Et preexistentibus in pace et in hoc dei
templo nichil utilius sit isto bello et utique necessarium presertim
viris contemplativis Audi ergo testimonium Job c. vii. Si dixero con-
solabitur me lectulus meus et actus dulce contemplacionis dicere quies
in deo et pace non in alio Et statim sequitur et iniicitur bellum
per Ubi dicit in textu terrebis me etc. Nam menti sic cogitati
frequenter occurrunt districta dei iudicia que sunt valde terrencia
et quia propter talem conflictum cogitacionum vita pius tristabilis
redditur viris perfectis que tristicia delectabilis et vera leticia
est Tum habendo respectum ad ista caduca et brevia Tum
habendo respectum ad ipsum summum bonum et eternum Vide ad ple-
num de ista materia doctores sanctos in cantico Ego dixi in
dimidio dierum meorum etc. Ubi recogitabo tibi omnes annos meos

in amaritudine anime mee. Ecce stat amaritudine qua recordatur
et deplorat perditionem temporis per amissionem irrecuperabilem
Ecce ex doctorum peccatorum perpetratorum multorum deploracionem ad bonum tamen
et letum finem. Unde sequitur Domine si sic vivitur vel sic vivitur et in
talibus vita spiritus mei corripies me et vivificabis me. Ecce
in pace amaritudo mea amarissima. Ecce peccatorum recorda-
cionum quia si sic vivitur et tale bellum spirituale committitur
Ecce in pace amaritudo est. Anima ipsa existenti in pace non vult
habere pacem in vita tamen laboratur et viator nisi veniat
ad patriam pacis quietis et eterne beatitudinis et propterea quondam
luculenter metrice scriptum est Nunquam bella bonis nunquam discri-
mina desunt. Et cum quo certet mens pia semper habet. Intelligendum
quod istud bellum non est ab extra per aliquos iniquos persecutionum
sed ab intra principaliter propriam et humanam correptionem et salutarem
melioracionem humane condicionis utilitatem cognoscendo. Et
sic ex predictis clare patet quod in isto bello pro militantes templum
dei timentes vulnera odio non odio procurentur sed morte sanantur
In ista etiam pace corda per otii corporum non putrescunt necnon prodit
quasi ex adipe iniquitas sed per exercitii sancti laborem vires sunt
et de bono fructu per pressuram stillant divini liquoris sani-
tatis immo ex amaritudine que in ista parte habetur dulcedinis
manat habundancia ex illo bello quod ibi geritur quod perdit
eterna etc.

Spirituale tamen bellum sit semper ab intra
Nam sine conflictu non probus esse potes

Nobile triclinium. Triclinium est domus trina sessione convivantium
ordinata potest etiam sumi pro tabernaculo in cuius medio stat
columpna decenter ornata sustentans tres testudines indivisi-
biliter iunctas que testudines desuper miro artificio super eandem
se inclinant et appodiant. Et sic tabernaculum sive etiam colum-
na ista potest dici beata virgo. In qua voto ipsa sancta trinitas
se inclinando humiliter pro nostra salute requievit. Unde non
sine aliquali laude ipsius dei genitricis marie pertranseundum
hoc arbitror. Et quia de ipsa nichil habeo quod celorum regina digne
possit laudari. Ad laudem igitur ipsius domine nostre gloriose ac
tendat illud illustris ac virtuosi regis Roberti quarti regis

Stilo metricum canticum memoria dignum
Mater sancta dei fuga noctis origo diei
Luminis etherei virgo memento mei
Per te de sede sublimi venit ad yma
Hinc rursum surgo celis infima tu via prima
Tu requies spei saties nos manna saporis
Iube adiutrix tutrix in agone laboris
Tu libanus clibanus plantans per flamine amoris
Balsamus et thalamus calamus spirante odoris
Ortus conclusus perfusus mellis habundans
Fons illibatus signatus mundans
Fons saliens medicinans stillans bonitate
Presidium in virgo tuum tribui peccatori
Stella decoris cella pudoris mater honoris
Stella meroris gemma valoris luna doloris
Adveniam venie veniam michi quero
Te portu portans portantem portulo spero
Fidine decor te corde peccator submersus in equore
Fonte necor te virgo precor languentibus equor
Cunctis sis grata cunctis ex regia nata
Geminis ornata tua sint sata cantica lata
Tu iaspis rata cristallus ebur cherubinus
Cunctis prelata tu filia regis ab intus
Crisoliti petram superans preciosa iacintus
Cuius ad obsequium cherubim dant et seraphinus
Sancta dei genitrix peccatorum relevamen
Tedia ne pareant dabo sermoni moderamen

Studuit pictor tibi dirigere hoc modulamen
Tu tamen esto sibi tutamen in omnibus amen

Nobile triclinium templi secreta perornat
Virtutumque decus intus ubique deus.

Felicitatis scala. Ut de virtutibus et earum gradibus scalam felicitatem facientibus ac eciam de primo earundem aliqua preclara et notanda dicantur audi Macrobium in de Sompno Scipionis ad plenum in illa parte ubi sic habetur et incipit. Sed quo sis Affricane alacrior ad tutandam rem publicam sic habeto. Omnibus qui patriam servaverint auxerint adiuverit adiuverint certum esse in celo locum diffinitum ubi beati evo sempiterno fruantur nichil est enim deo illi qui omnem mundum regit quod quidem in terris fiat acceptius quam consilia cetusque hominum iure sociati que civitates appellantur quarum rectores et servatores hinc profecti huc revertuntur. Bene et optime postquam predixit de morte mox premia bonis post obitum speranda subiecit quibus adeo a metu predicti interitus cogitatio imminentis erepta est ut ad moriendi desideria ultro animaretur maiestate promisse beatitudinis et celestis habitaculi. Sed de beatitudine que debetur conservatoribus patrie pauca dicenda sunt ut postea locum omnem quem hic tractandum recepimus resolvamus. Sole faciunt virtutes beatum nullaque alia quisquam via hoc nomen adipiscitur. Unde qui existimant nullis nisi philosophantibus inesse virtutes nullos preter philosophos pronunciant esse beatos. Agnitionem enim rerum divinarum sapientiam vocantes ipsos eos tantummodo dicunt esse sapientes qui superna et acie mentis requirunt et querendo sagaci diligencia comprehendunt et quantum vivendi perspicuitas prestat imitantur et in hoc solo esse aiunt exercicia virtutum quorum hic officio dispensant. Prudencie est officium mundi et omnia que mundi sunt divinorum contemplacione despicere omnemque animi contemplacionem in sola divina dirigere. Temperancie omnia relinquere in quantum natura patitur que corporis usus requirit. Fortitudinis non terreri animam a corpore quodam ductu philosophie recedentem nec altitudinem perfecte ad superna ascensionis horrere. Iusticie ad unam sibi huius propositi consentire viam. Quartumque virtutis

obsequium atque ita fit ut secundum hos tam rigide diffinitionis abrup-
tio rerum publicarum rectores beati esse non possint. Sed plotinus inter
philosophie professores cum platone princeps in libro de virtutibus gradus
earum vera et naturali divisionis ratione compositos per ordinem digerit. Qua-
tuor sunt inquit quaternarum virtutum genera. Ex hiis prime politice
vocantur. Secunde purgatorie. Tercie animi iam purgati. Quarte exemplares.
Et sunt politice hominis quia sociale animal est. hiis boni viri publice con-
sulunt urbes tuentur. hiis parentes venerantur liberos amant proximos
diligunt. hiis civium salutem gubernant. hiis socios circumspecta providen-
tia protegunt iusta liberalitate devinciunt. hiis que sui memores alios
fecere merendo. Et est politici prudencia ad rationis normam que
cogitat quecumque agit universa dirigere ac nichil preter rectum velle
vel facere humanisque actibus tamquam divinis arbitris providere.
Prudentie insunt ratio intellectus circumspectio providentia docili-
tas cautio. fortitudinis animum supra periculi metum agere nichil que
nisi turpia timere tolerare fortiter vel adversa vel prospera. fortitudo
prestat magnanimitatem fiduciam securitatem magnificen-
tiam constanciam tollerantiam firmitatem. Temperancie nichil
appetere penitendum in nullo legem moderationis excedere sub
iugum rationis cupiditatem domare. Temperanciam secuntur modes-
tia verecundia abstinentia castitas honesta moderatio parcitas
sobrietas pudicitia. Iusticie servare unicuique quod suum est. De iusti-
cie veniunt innocentia amicitia concordia pietas religio affectus
humanitas. hiis virtutibus vir bonus primum sui et post atque inde rei
publice rector efficitur iuste ac provide gubernans humana non deserens.
Secunde quas purgatorias vocant hominis sunt qui divini capax
solum qui eius animum expediunt qui decrevit se a corporis cogita-
tione purgare et quadam humanorum fuga solis se inserere divinis.
Hee sunt ociosorum qui a rerum publicarum actibus se sequestrantur.
harum quid singule velint superius expressimus cum de virtutibus phi-
losophiam diceremus quas solas quidam existimaverunt vir-
tutes. Tercie sunt purgati iam defecati que animi et ab omni mundi
huius aspergine presse pure que detersi. Illic prudentie est divina non
quasi in electione preferre sed sola divina nosse et hec tamquam nichil
sit intueri aliud. Temperantie terrenas cupiditates non solum
reprimere sed penitus oblivisci. fortitudinis passiones ignorare
non vincere ut nesciat irasci cupiat nichil. Iusticie ita ut supre-

mentis et diuine speciem ut seruent perpetuum cum ea fedus imitando
Quarte sunt que in ipsa diuina mente consistunt quas diximus
noym vocare a quarum exemplo relique omnes per ordinem defluunt
Nam si rerum aliarum multo magis virtutum ydeas esse in mente cre-
dendum est Illic prudentia est mens ipsa diuina temperantia quod
in se perpetua intencione conuersa est fortitudo quod semper idem
est nec aliquando mutatur iusticia quod perhenni lege a sempiterna operis
sui continuacione non flectitur Hec sunt quaternarum virtutum quatuor ge-
nera que preter cetera maxima in passionibus habent differenciam sui
Passiones autem ut scimus vocantur quod homines metuunt sub diffi-
nitione cum politici differt a diffinitione purgatorii cupiuntque
dolent que gaudent que has prime molliunt secunde auferunt tercie
obliuiscuntur in quartis nephas est nominari Si hoc ergo est offi-
cium et effectus virtutum beare constat autem et politicas esse virtu-
tes igitur et politicis efficiuntur beati Iure ergo et tullius de rerum
publicarum dixit rectoribus ubi beati euo sempiterno fru-
untur qui ut ostenderet alios ociosis alios negociosis virtutibus fieri
beatos non absolute nichil esse illi principi deo acceptius quam ciuita-
tes sed adiecit quod quidem in terris fiat ut eos qui ab ipsis celesti-
bus incipiunt discerneret a rectoribus ciuitatum quibus per terrenos
actus iter paratur ad celum hec ille Et sic habes scalam felicium
quatuor gradus habentem videlicet politicorum purgatorum purgati ani-
mi et exemplaris ut supra Est et alia scala quam beatus Bernar-
dus in libello suo nominat scalam religiosorum tres habens gradus
videlicet incipientium proficientium et perfectorum de hoc etiam quere lucu-
lenter in glosa gorram super beati immaculati in via legis De ea
materia virtutum vide luculenter in catholicon ibi virtus
et ibidem allegatur ubi sit habetur Hic nota quod ut dicit Au-
gustinus virtus est bona qualitas mentis qua recte viuitur et qua
nullus male utitur quam deus solus in homine operatur Et sciendum
quod hic non intendit diffinire qualibet virtute sed infusam vir-
tutem et completissime diffinit ponendo formalia ipsius scilicet
genus et differentiam cum dicit bona qualitas et subiectum quod est materia
in qua cum dicit mentis et actum quia est finis virtutis cum dicit
qua recte viuitur et causam efficientem cum dicit quam deus so-
lus in homine operatur Et sciendum quod deus non iustificat nos sine
nobis consencientibus quia non cogit ad virtutem ut damasce-
nus dicit Iustificat enim nos sine nobis virtute carentibus
Item virtutes sunt connexe unde qui habet unam habet

omnes intelligit quantum ad habitus non quantum ad usus exterio-
res. Item audiendum est quod homo est nunc habilis ad actum omnis vir-
tutis quam ad actus alterius hoc tamen non est semper ex diversitate ha-
bituum sed ex diversa dispositione naturali aut etiam ex statu
Item aliud quod dicitur in Eccl. xliiij non est inventus similis illi
qui conservaret legem excelsi intelligitur quantum ad exercitium vir-
tutis et opera et non quantum ad habitum. Virtutes theologice sunt
tres scilicet fides spes et caritas de quibus dicit Gregorius in omelia
Ezechielis. Sancta namque ecclesia spirituale edificium ut ad superna
gaudia pertingat tres solummodo portas habet scilicet fidem spem et
caritatem. Unam ad orientem aliam ad aquilonem tertiam ad me-
ridiem. Porta quippe in oriente est fides quia per ipsam lux vera
nascitur in mente. Porta ad aquilonem spes quia unusquisque in peccatis
positus quia si de spe desperaverit funditus perit. Unde necesse est ut
qui per iniquitatem suam extinctus est per spem ad misericordiam re-
viviscat. Porta ad meridiem caritas quia vi amoris ardet. In
meridiano etenim partes sol in alto ducitur quia per caritatem lumine
fidei in dei proximi dilectione sublevatur. Tribus ergo portis ad
interius atrium tenditur quia per spem fidem atque caritatem
ad gaudia superna pervenitur. Virtutes autem cardinales sive
politice sunt quatuor scilicet prudentia fortitudo iustitia temperan-
tia de quibus dictum est in cardinalis et ut dicit quidam. Virtutes
dantur ad bene operandum beatitudines ad expedite operandum
fructus ad iocunde operandum dona autem dantur ad altiores actus.
Unde amplius convenit queri sic moralis virtutes sufficiunt in vita
activa sed hec vita cessabit in patria in qua erit tantum contempla-
tio ergo et virtutes morales erunt in patria. Sed hoc potest dici quod
virtutes que sufficiunt in vita activa etiam acquisite non oportet
quod ille tollantur cum aliquis transfert se ad vitam contemplationem
sed sunt alios actus inquantum pertingunt ad finem proximi quia
contemplativa vita est finis active. Et ideo distinguebit macrobius
quatuor virtutum tres gradus secundum quod sunt in hominibus. Sunt enim poli-
tice secundum quod homo per eas in civilibus operibus rectificatur. Purga-
torie autem secundum quod similibus utens ad quietem contemplationis aliquis
anhelat scilicet dicuntur purgati et inquantum aliquis abiecto omni ex-
tericis civilis vite quieti contemplationis se totum tribuit. Et in hoc
statu dicit quod actus temperantie est cupiditatem non iam refre-
nare sed penitus oblivisci fortitudinis autem passiones ignorare
non vincere. Vel dicendum quod tres sunt status in ecclesia sancta. Sunt

enim in ea habentes virtutes politicas et hii sunt incipientes
qui tribulaciones tollerant pacienter. Sunt et habentes purgatorias
et hii sunt proficientes qui tribulaciones paciuntur libenter in quorum
persona dicit paulus libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis
Sunt etiam habentes virtutes purgati animi et hii sunt perfecti quorum
est summe tribulaciones gaudere in quorum persona dicit apostolus in 2a
epistola Cor. vii Superhabundamus gaudio in omni tribulacione nostra In
hoc statu maxime debent esse omnes prelati qui super populum omnem de-
bent ab humeris et sursum Item potest queri quid est hoc quod nemo
est qui tantum in virtutibus proficiat quantum desiderat Ad hoc
respondit Gregorius in xii libro moralium tractans illud Job Con-
stituisti terminos eius qui preteriri non poterunt hanc [illegible] sententiam
spiritualiter intelligi valet quia non numquam in virtutibus proficere conamur
Et quedam dona percipimus a quibusdam vero repulsi in ymis
iacemus Nemo enim est qui tantum virtutibus apprehendat
quantum desiderat quia omnipotens deus interiora discernens
ipsis spiritualibus provectibus modum ponit ut dum celsa hoc aliquid appre-
hendere conatur et non valet in illis se non elevet que valet Un-
de et ille egregius predicator qui raptus usque ad tercium celum
fuit paradisi archana penetraverat esse post revelacionem tran-
quillus atque intemptatus volebat sed quia omnipotens deus terminos
constituisti homini qui preteriri non poterant et elevavit hunc ad
cognoscenda sublimia et reduxit ad infima tolleranda ut
modum sui metiens aspiciens dum securitatem apprehendere bona
virtutum et non posset nec per electionem contra se iret et per humilitatem
cogeretur intra suos terminos comprehendere Item Gregorius in una
omelia Ezechielis in prima parte dicit Non enim dat omnia ne de
superbiam elatus cadat Sed sic dat quod tibi non dat et tibi dat
quod illi denegatur ut dum iste considerat bonum quod habet et ipse non
habet te sibi non cogitacione preferat et vicissim dum tu habere
illum consideras quod tu ipse non habes te illi in cogitacione postponis
et sic quisque est superior sibi invicem arbitrantes Sic itaque
omnipotens deus agit in corde hominum quod facit in regionibus terra-
rum Poterat namque omnibus regionibus fructus omnes tribuere sed
si una quelibet alterius regionis fructibus non indigeret commu-
nionem cum altera non habuisset Unde fit quod huic alteri vini al-
teri vero olei habundanciam tribuat hanc multitudine pecudum
illam vero ubertate habundare facit frugum ut cum illic desit
quod ista non habet et ista reddit quod illa non detulit per communionem
gracie sibi simul eciam divise terre iuncte sint Sicut ergo

regiones terrarum ita sunt montes sanctorum que dum vicissim
sibi conferunt quod acceperunt quasi fructus suos regiones regionibus
impendunt ut in zona omnis caritatis vigeant. Nolo te etiam ignorare
quod in tota ecclesia est plenitudo copie quia nulla gratia ei deest
quin sit in aliquo membrorum suorum. De qua plenitudine dicitur
Ephesios ut adimpleret omnia. Alicui autem data est gratia ut non
solum mortalia omnia sed etiam venialia omnia repleret et
hec plenitudo specialis prerogative que fuit in beata virgine
secundum quam plena fuit deo et meruit ut in ea esset quod ad deum non ordi
naretur. Et Christo ulterius data est gratia sufficiens in omni non solum
quantum ad omnes virtutes sed etiam quantum ad omnes usus virtutum
et quantum ad omnes effectus gratie gratis date et iterum ad omnem
peccati remotionem non solum actualis sed etiam originalis et potencie
peccandi non enim peccare potuit et hec est plenitudo singularis
Christi. Item virtutes dicuntur ex spiritibus quorum nutu vel opere signa
et prodigia in elementis sive ex elementis facta frequencius
apparent ad commotionem mortalium. Item sciendum quod licet angeli custo
des mittuntur non tamen omnes qui mittuntur vel custodiunt sed tantum
ultimi quia superiores exequuntur ea que ad multos pertinent
et quanto ad plures tanto est ordo superior et ideo virtutes
supremi sunt inter exequentes ministeria quia eorum actus se exten
dit non tamen ad res humanas sed etiam ad res naturales utputa in operacione
signorum et potestates quorum actus non tamen ad homines sed etiam ad demo
nes se extendit et principatus quorum operatio est etiam circa multitudinem
et hoc secundum ordinatam dispositionem et ultimi angeli qui operantur etiam
determinatas personas archangeli vero sunt medii habentes aliquid
commune tamen utrisque unde non eorum compositum est ex duobus extremis. Dicuntur enim
archangeli quasi principes angelorum de virtutibus animalibus et naturalibus dixi
inspirat hec ille et ibi

Est hec immixta virtutum celica scala
Quatuor ornata theoricis gradibus
Hii gradus ascendunt super ethera tramite recto
Nam quartus pausat in gremio domini
Hii sunt vera via cunctis volentis ad astra
Delectus in hiis celicus hic et iteris
Sic in virtute capede virtute salute
Quarum processus fert tibi macrobius

Granum frumenti quod dominus dicit in ewangelio nisi granum frumenti
mortuum fuerit etc. Nota nisi mortuum te existimes ante oculos tuos
mentales non facies fructum opus pium. Quid homine mortuo
horribilius et fetidius sit vel quid oportet ut tibi horribilis et fe-
tidus videaris et talem te reputes et hoc nisi gratia dei et boni-
tas divina in te velut ire dignentur et hoc per tui ipsius humilia-
cionem et contemptum quia quanto te viliorem cognoscis tanto
deo magis placens firmiter teneas fili et nullatenus dubites
quod nunquam nimius sis humilis eris nisi deo te in nimium contra-
rium forte timeas et teneas et sic intellige dictum salvatoris
nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit etc. Et nota quod dominus dicit nisi granum
frumenti etc. per quod intellige habes licet cadas et te spicias inter-
ram humiliando te terrenis et disoliis humilibus tamen non
sufficit nisi mortuum fuerit ut supra. Nonne legisti fili in psalmo
Sacrificium deo spiritus contribulatus. Si ergo in corde tuo tri-
bulatus existis te fetidum et horridum considerando tunc effi-
ceris deo sacrificium. Nam ille fetor et horror per intimum
lumen quod et divinum est sancti spiritus splendore et igneo fervore
ita clarificantur et mundantur sicut aurum per ignem quod iam
ipsi summo bono gratum et mundum sacrificium existit. Caveas
ergo ne circumstantias et efficiaris loco frumenti zizania. Et sacrifi-
cium ingratum et contrarium vero sacrificio. Nunquam legisti Et
odio habui rapinam in holocaustum ysa lxi c. Et illud ecclesiastici xxxiiii°
Qui offert sacrificium de substancia pauperum quasi qui vic-
timat filium in conspectu patris sui. Et ut mystice et tropologice
intelligas istam rapinam qui bona pauperis scilicet spiritus id est humilitatem
Dicit enim augustinus super illo Beati pauperes spiritu. Omnis inflatus
non est pauper spiritu. Ergo humilis est pauper spiritu. Illam sibi hu-
militatem per ficta gesta mendaciter usurpat pro qua acquirenda
non laboravit rapinam spiritualem committit et maiorem
corporali vel temporali. Anima enim nobilior est corpore et
qui in eadem peccat magis peccat quam in corpore. Et ut eciam illud
horribile dictum ecclesiastici de victimatore filii in conspectu patris sui cla-
rius intelligas. Sic. Qui offert sacrificium de spoliis pauperum videlicet qui
vult placere deum mendaciter de virtutibus aliorum. Quia est istud
ita horribile negocium quod homicidio comparatur. Non solum simplici ho-
micidio sed mactare filium in conspectu patris sui. Racionem clare sic
quia illud sacrificium est mendacium cuius pater dyabolus est fictum
quod est contra spiritum sanctum. Scribitur enim Spiritus sanctus ~~sacrilegum~~
~~[illegible]~~ discipline fugiet fictum Sap 1° capitulo Sicut

et dolus supbia falsitas et sacrilegium Iste nititur terre deo
q est grauissimu et horribile scelus unde et celum contingit
uerit Iste querit habere gram et gloriam p falsitate suam ab ho
minibus et a deo cui no solu gloria debetur Nam ab ipo quicq
gloriosu uirtuosu et bonu est procedit Ergo sibi soli gloria
et ipe eandem solus uolt ipe enim dicit gloriam meam alteri
no dabo Qui ergo uel de se ipo gloriatur ille fur est et latro
et no solu tamquam iudas qui nobilissima humanitatem xpi uen
didit sed peior in hoc iuda q ipam diuinitatem nititur spoliare
rapiendo sibi ptem sua s. gloriam Aduerte etiam ad materiam
ptem q aplus dicit de filio dei Qui cum in forma dei esset
no rapinam arbitratus est se equale deo sed semet ipm
exinaniuit forma serui accipiens Ecce filius dei efficitur
seruus et tu peccator supbus terra vilis et stercus, uis alt
dari et apparere gloriosus Nunquid legisti Istud est equitas dei
est iniquitas Et de tali unus m. c. de homine falsa reme
dia uel piculis sunt gnota Et loctum de collacionibus. Habes
etiam exemplum de rapina spirituali in collacionibus patrum
de quodam heremita qui sibi humilitatem menciebatur in eo
qui sub colore deuocionis et religionis uagando p singulas
cellas patres sanctos uisitauit ut doctrinis et exemplis eorum
pficere posset sicut dicit Post quam autem multos uisitauerat peruenit
tandem ad quendam senem venerabilem discretione spiri
tuali no carentem et humiliter ut solebat se prostrauit in terra
petijt veniam et de diuinis informari Senex vero dicit frater
surge fili et sede mecum Et ille nequaquam quia dignus non
sum sedere sub scabello pedum tuorum Tamen senex sene
mente tranquilla dulci affatu fratri dicit fili no decet tibi
vagari melius tibi decet ut maneres in claustro tuo sub
obediencia et in silencio qua sic discurrere etc Statim ille
humilimus ut sibi videbatur ita inflammatus et stomachatus
efficitur q vix verbum seni respondere potuit et taliter abcessit
Et sic habes dictum apostoli verificatum Tange montes et fumi
gabunt Et illud est qui nequiter se humiliat Et est qui nimis
se humiliat Et hoc sicut de botro supius mistica tractatum est ita
etiam de granis frumenti zizania sacrificio bono et malo De
rapina spirituali dicta sufficiant Et de hac materia quere
secundum doctores sanctos super illo euangelio Visi grauam

frumenti Et super illo dicitur est regnum celorum homini qui seminavit bonum semen in agro suo Et sic expediens etiam clare patet quam periculosa et aquosa sit cenodoxia

Intellige picturam incipiendo superius frumentum iam maturum colligitur et postea in horreum portatur ad tribulandum Sic iuxta evangelium granum frumenti iam maturum consistens id est effectus virtuosus capiris et in horreum ad tribulandum duceris Postea in inferiori pictura tribulatur frumentum et vannatur sic virtuosus tribulatur et per vannum purgatur et deus iam tribulatum et humiliatum cor per patienciam et humilitatem humilitatum gratanter recipit postea frumentum in molendino per molarem totaliter conteritur et cadit in receptaculum sic et tu per molarem id est per duros et iniquos homines undique persecucionibus dilaceratus per patienciam et humilitatem acceptus es domino ut supra vide in glosa

Granum frumenti

[illegible] nos [illegible]
[illegible] nos [illegible]
[illegible]
[illegible] spiritali lecto [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] dicit [illegible]
[illegible] filij [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] spiritualia [illegible]
[illegible] crescit in [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] malorum [illegible]
[illegible] malis [illegible]
[illegible]
[illegible] omnia [illegible]
[illegible]
[illegible] pone tibi [illegible]
[illegible] tibi [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] flores [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] omnes [illegible]

Hec licet quotiens nos fili pro tua informacione importune nota bene
pulsas totiens nos de tediosa replicacione confundere minime
curras tamen quia non cessas et in materia predictorum de dei templo tor-
tulare spirituali bello et scala celica latet vis. Igitur propter sim-
plices et mente tectos pro quibus eciam libellus compositus est
ad claritatem informacionis aliud de eadem materia si audire non
tedeat loquamur. Dicit namque scriptura in qua nimis dicit quod vin-
ea satis dicitur. Fili accedens ad servitutem dei etc. Intrans in
vineam domini et deinde in templo. Primo ne vitis nimium crescat
et per hoc arescat ipsam scindens tibi superflua et delectaciones cor-
porales et superfluitates mentales amputando. Tunc inducitur fimus
et spargitur et subtus ad radicem vitis supponitur et ex pinguedine
vitis uberius crescat. Et ex pinguedine et predicacione sacrarum
scripturarum et divinorum verborum corda fidelium emendantur. Deinde
fodis per laborem corporalem vigilias ieiunias et alia exercicia
corporalia et spiritualia ut male herbe opera mala cogitaciones
pessime non crescant in corpore et mente renovando et eliminando
abscondita et superius ante oculos mentis educendo ut iterum
manifestes opera tua et qualia sunt clare videas et emendes
Deinde ad propagandum vitem antiqua fructificare non valente
subtus terram conculcas ut novi ramusculi crescant id est te
hominem dierum malorum inveteratum conculcare debes compungendo
et suppeditando malas consuetudines opera prava et sic te crescat
novus homo opera virtuosa et virtuosa. Deinde sequitur defolia-
cio superflua et nimia iterum depone ne prodeat quasi in adipe
iniquitas. Postea opponitur stipes et ligatur ne cadat vitis no-
vella. Pone tibi stipitem salvatorem ne cadat vitis novella
Pone tibi stipitem salvatorem ne cadas virginem mariam dein-
de confessorem fidelem amicum qui te divinis et humanis solami-
bus et consolacionibus atque sacris doctrinis sustentet et confortet
Tunc vitis incipit producere fructum suum botrum et ipse botrus floret
cuius floris odor omnem tumorem vincit flagrancia sua reno-
cillat sic per flores virtutum operum et exemplorum tuorum omnes
videntes edificantur. Iam tempore suo vitis bene laborata pro-
ducit fructum suum vinum et botrum. Sic et tu fructum bona opera
tua producturus laborando et exercicia multa sic vero omnia exercicia
bona prefata omnes tres virtutes sunt de primo gradu iam non est

nisi in primo gradu spiritualis sed politico fili iam credis totum fecisse quia
multa et magna sunt que dicis nichil vel parum est quia nisi botrus
portetur ad torcular et ibidem conculcetur pedibus et torculari
prematur dulcis liquor non emanabat nec vini saporem et valorem
habebis et quoniam si quidem si botrus iam maturus aliquamdiu re-
manet in vite et stat ibi in voluntaria voluntate sua libertate et
fruitur libero aere in pluvia et vento cito putrescit et evanes-
cit volucres et bestie comedunt et botrus finitur Sic si opera tua
bona si remanent in publico per longum tempus et apparent homini-
bus et non colliguntur nec observantur putrescunt et evanescunt a
vento vanitatis et tenodoxie et a pluvia tempestatis carna-
lis cupiditatis et volucres idest demones et mali homines qui
sunt membra dyaboli tollunt de corde tuo bonum propositum
et reservata libertate voluntaria et presumpcione nimia nascitur
in obediencia evanescit in te vite eterne gloria Et ideo non
presumas de te fili quod possis adhuc de numero illorum quibus dictum est in
evangelio lucéant opera vestra bona coram hominibus Quia hoc
dictum est perfectis seu illis qui non cito vanitatibus temptantur
seu vincuntur Sed credas te de numero illorum quibus dictum est nesciat
sinistra quid faciat bonitas ad hoc eciam illud Abscondite elemosi-
nam vestram nisi sint alia et talia ad que ex ordine seu ewangelio
et ex precepto catholicas obligatis que audacter sed caute mani-
feste facere potes tamen sicut eadem ab aliis apparent per dexteram
bonorum operum exemplariam sicut ab intra custodire debes si-
nistram idest vanitate ne se ingerat Sunt ergo oportet quod
botrus colligatur et ducatur ad torcular ut ibidem pedi-
bus conculcetur et torculari prematur ut per pressuram vini defluat
in cuna vinaceis suffluis et lapillis obstinacionis exutis Huius
exemplo ut apostolus ait Non solum volt deus ut credamus in eum
verum eciam ut patiamur pro eo Et alibi oportet nos per multas
tribulaciones intrare in regnum dei Et racione Gregorius dicit
holocaustum deus sacrificium accipit quando ante eius oculos flamma
caritatis incendit Et quod apostolus inter alia de caritate describit
[illegible] caritas paciens est Oportet ergo si vis quod liquor deo pla-
cabilis de corde tuo scilicet intimam et apostolicam [illegible] stilla-
re totius habeat per hec duo carnalia humilitatis et paciencie
quod paciaris et obloquia et detractiones emulorum suppeditacio-
nes conculcaciones tribulaciones et diversas persecuciones

malignorum. Docet enim nos dominus si quis te percusserit ad unam maxillam
prebe ei et alteram, id est patienciam. Scribitur enim quem deus diligit
corripit. Et ut breviter tibi concludam fili et puerilliter et
intelligas veram tu laqueamur. Si deus te diligit iniurias op-
probria et persecuciones pacieris in hac vita que momenta-
nea et pro nichilo reputanda sunt comparacione et retribu-
cione eternorum. Non mireris ergo quod opera tua bona si tu et in
quantum tua bona dici possunt quia non sibi instrumentum est. Hec
opera tua scilicet ieiunia vigilia oraciones et elemosine exemplares
bona fama vita honesta ab emulis et malignis ad pravos
pervertuntur dicit enim Nescit enim quis fructus inde sequitur
nisi immineat persecucio que humilitatem et pacienciam pia pro-
bent multorum quia tribulacionum pressura firmentur. Si vero
oblocucionibus detractionibus ac diversis aliis persecucionibus
per iram inflammatus rancore tumescis in paciencia id est corde
torqueris et vindictam proponis tunc non es botrus de quo supra
tractatum est. Et ecclesiastes in cantica canticorum botrus cy-
pri dilectus meus etc. Si es de numero illorum quibus moyses in cantico suo
dicit uva eorum uva fellis et botrus amarissimus fel draconum
vinum eorum. Sed posses dicere et obicere denegabitur michi
unquam iudicium et iusticia non certe si non vis abesse perse-
quentes tamquam unus tuum in paciencia sine odio et malicia et
sic habes intelligere potes quid sit torcular quid et quanta
torcularia de ista materia torcularium que super illo psalmi
Torcular calcavi solus etc. Et super illo mathei Homo
erat qui plantavit vineam et fodit in ea torcular etc. Et
in quadam glosa etc. Super pro vobis sic habetur Quam delecta-
bilis in hoc psalmo dicitur de visibilibus torcularibus unde
constat esse alia torcularia que nos hic intelligere voluit
spiritus dei quia propter quod agitur in ipsis torcularibus recordemur
et sic videamus quid spiritualiter agitur in ecclesia. Una ergo uva
in vite et alia in arbore pendentes libero fruuntur aere. Nec
illa est vinum nec ista est oleum ante pressuram torcularis
sic illi quos deus preordinavit ante secula fieri conformes ymagi-
nis filii sui antequam accedunt ad servitutem dei dicit enim ecclesiasticus Fili
accedens ad servitutem dei sta in iusticia et timore et prepara animam tuam
ad temptacionem. Ecce torcular conterunt enim pressura temptacio-
num exuunt tegumenta carnalium desideriorum quasi vinaciis exuuntur
veteri homine et ita in apotecam dei defluunt et quia hec fiunt
in ecclesiis ideo torcularia dicuntur ecce presentis temporis que sunt
in hiis torcularibus filii core id est filii calvarie. Unde Salomon

namque aliquis discussis irrisus a pluribus clamantibus Ascende cal
ve ascende calve. Figura fuit christi qui in calvaria crucifixus
est. Ideo autem hic psalmus premittitur ut primat quietem que non est
et fit eis deus refugium. Et post pauca sequitur psalmus dicto
habitus pro torcularibus id est agens de ecclesiis in quibus
sub tribulacionum pressure qui bene dicuntur torcularia quia sicut
fructus vini vel olivi in torculari emanat sic in pressuris et
tribulacionibus merita sanctorum patent qui in pace latebant. Et ite
rum post pauca super illo Concupiscit et deficit anima mea id est a suo statu
tendens in atria domini et ita deficit anima tendens in atria
domini quasi uva pressa deficit in vinum ita et iste in requie ce
lestis apostolice tenens desiderio et amore angelorum magna hominis
timet esse tritica et ait Concupiscit et deficit anima mea quia
non habet quod desiderat sed nunquam sine gaudio primo est et
gaudium in spe et ideo tollerat pressuram torcularis. Et iterum
post pauca In valle lacrimarum vallis lacrimarum est penitentis
humilitas. Et de torcular. Item alibi super psalmos Exultate deo
sic habetur pro torcularia intelligimus ecclesie de actualibus
namque torcularibus nichil in hoc psalmo dicitur. Unde constat
spiritualia esse torcularia que hic memorantur scilicet ecclesias
quia sicut in torcularibus tria sunt scilicet pressura et de ea duo
scilicet oleum et amurca quorum alterum recondit alterum vero proi
citur similiter vinum et acinum sic et in ecclesia ex pressura
tribulacionum pondus passionum et quod fit discrecio bonorum
et malorum quos eadem sacramenta sumunt sicut enim racemus
in vita fit vinum et acinum et oliva in arbore oleum et amur
cam sic ecclesiastica sacramenta bonis et malis quia acinum et
amurca proiciuntur et illud in sordibus exultando ita accende
te pressura temptacionum temptacionum iustus iustior fit
et sordibus sordescit magis. Ad idem de hac materia torcu
larium et ac ... in quibus scilicet torcularibus ecclesiis fidelis
quilibet conculcatur et premitur in qua eciam area granum
frumenti fidelis ~~quilibet conculcatur~~ quisque tribulatur et
premitur conculcantur comminuantur in quadam glosa super psalmo
Domine dominus noster ubi sic habetur titulus in fine psalmi id est
pro torcularibus nichil de visibilibus torcularibus in tex
tu huius psalmi dicitur scilicet de spiritualibus per visibilia torcu
laria significata id est de ecclesiis quia de ecclesie constitu

cione et causa constitucionis que agitur scilicet de Christi ascensione
et spiritus sancti missione cum enim dominus post resurrectionem ascendit
misit spiritum sanctum in apostolos et alios fideles quo repleti predicando
ecclesias congregaverunt Ecclesia autem dicitur torcular ea racione
qua dicitur area aliis multis eciam et variis similitudinibus eadem res
in scripturis sepe insinuatur ideo vero aree vel torculari comparatur
quia sicut in area grana a paleis et in torcularibus vinum dividitur
a vinaciis ita in ecclesia boni a malis opere ministeriorum separantur non
loco sed affectu et quasi atteriminentis purgantur ut frumenta in
area a paleis et in torcularibus vina exeunt a vinaciis quia
tamen necessaria ut simul nascerentur ut venirent ad maturitatem
quia prodiret ita in ecclesia admixtio malorum est necessaria bonis
qui simul incipiunt crescunt et consumantur scilicet boni in bonis mali in malis
impleti vero eciam in loco separabuntur cum frumenta recondentur in horreum
palee vero comburentur igne inextinguibili vel ecclesia dicitur ideo torcu-
lar quia in eo intellectus verbi dei dum sono vocis ministratur quasi
vinum includitur vinaciis et sic fertur ad aures quasi ad torcular
quia sonus valet auribus intellectus vero a memoria auditoris quasi
quodam lacu excipitur inde in mentis habitu et more disciplina
tamquam de lacu in cellas transit vel torcularia sunt eciam martiria
ubi corpora eorum qui pro Christo nomine persecucionum calcantur
quasi acina remanent in terra anima vero ad requiem celestis
habitacionis emanat et quia hec fiunt in ecclesiis ideo ipse eciam
torcularia dicuntur Deinde imponitur vinum in vasis ut requiescat
et abscondatur ne fortitudo et potencia vini si remanet ab extra inaualacione
exalacione evanescat Sic et tu virtutes tuas absconde ne
manifestacione per vanitatem annullentur Et statim sequitur
bullit alia scilicet purgacio vini in vasis reconditi et sic nobilitatur non
nobilitate non potest pati aliquid in medio in se primo quam
diu aliquid impuri in medio sentit non cessant tumores inquiet-
are fremere et bullare donec totum in medio decidat Sic
et tu postquam transmisisti per pressuram torcularis scilicet detrac-
ciones obloquia tribulaciones persecuciones sustinuisti et per
hec duo cardinalia humilitatem et pacienciam mansisti et in
apothecam domini quietis et pacis acceptus es dum tu es sicut fide-
lis et prudens servus velles libenter de tanta victoria et
gracia deo gracias actiones referre sed ex quo tunc quando
intrasti in apothecam domini per electuaria que ibidem

recepisti in dulcedine confortatus es et incipis cum interior homo et oculis
intellectualibus videre. Tunc aperto scies quid es et qualis fuisti et videbis
innumerabiles defectus tuos quos ante non vidisti. Propter quos te
reddis indignum condignas deo referre gratiarum actiones. Et ut ali-
qualiter digne posset sicut ex gratitudine que omni virtuti a debito
est obligatus. Tunc inde et recte interius te purgare et ideo in-
cipis in corde tuo dolore fremere et turbari. Verumtamen inter te ha-
bere et bellum intestinum propter recordacionem peccatorum tuorum ~~multiplicabis in~~
multiplicibus commissis de bonis operibus omissis et irrecuperabili
perdicione temporis. Modo spiritus adversus carnem. Modo caro adversus
spiritum. Et propter Tullius in de senectute dicit. O deplorandum inventu-
tis et voluptas non contradicit hoc enim dicit. O bonum intellectum
inepta sunt concepta quia melius esset quod solacio dominaretur in
homine. Sed apostolus aliter loquitur. Considerans profectus qui
provenunt ex interno et spirituali bello. Caro concupiscit adver-
sus spiritum et spiritus adversus carnem ut non ea que vultis faciatis.
Ut Sophronius dicit. Ponite vobis ante oculos duas quasdam
personas id est. Pone tibi ante oculos duas personas unam carnis
aliam spiritus que simul pugnant et altercantur. Caro in-
crepat spiritum tu non times deum tu nimis presumis de te tibi vires
attribuere et laudem quam deberes attribuere creatori si tu esses pro-
bus et constans deus. Oporteret quod ego essem obediens famulus
et hiis similia. Dicit et spiritus econtra adversus carnem tu nimis
fragilis et voluptuosa es et hiis similia. Tandem cognoscunt
se et faciunt pacem spiritus se humiliat et caro se reformat. Et
hoc est quod apostolus dicit et notat quod non ea que vultis faciatis et sic
habetis bellum spirituale et internum. Et hec eciam pugna queritur
in quodam libello qui loquitur de disputacione corporis et anime.
Ad idem Seneca ad Lucilium. Deprehendas te oportet antequam
emendes et idem. Omni nocte facias tibi de te capitulum de hiis
que in die peccasti etc. Nunc vel eius ascendis ad tercium gradum
purgati animi. Ecce de vino transfusione et defensione per
actis anima idem ex toto mundificata et in mundo vas vero
ditur de per annum circulum in quiete remanet ex sua propria natura
superior tamen influencia substanciosa magis et magis clare-
scit rubescit et nobilitatem intrantem quod dominus suus paterfamilias
bene sapit et degustare dignatur. Sic est de te fili karissime
in predictis et in mundiciis omnibus carnalibus et mundialibus
derelictis conscientia tua bona vita contemplativa et heroyca gratia
superne virtutis illuminata in mundo vase casto et castigato cor-
poris recondita. Ibi ipsius vite contemplative animum placa-
bilem pura mentis tranquillitate summo bono adherens

usque ad finem que mors est remanet sancti spiritus amor clarescit
fervore rubescit et gratificatur in tantum quod ipse summo bono pa-
trifamilias dulciter sapit et gratanter acceptare dignatur. Et
tunc est in quarto gradu contemplari in deo quod ipse deus creator
nobis est exemplum speculum et finis ad quem tendere debemus
quem finem idem finis deus noster nobis concedit qui sine fine
vivit et regnat. Amen. Sic ergo patet quod ab introitu vinee
omnes labores et moralizationes ab incepcione amputacionis
vitis usque ad maturitatem botri inclusive pertinere possunt ad
primum gradum quem plotinus que sunt polerum concepcio vocat
politicum. Bernardus vero vocat istum primum gradum incipiencium
post vero a collectione botri opera valet torcularis et purgacio
vini in vase usque ad transnavigacionem et defectionem inclusive
in moralizacione iterum pertinet ad secundum gradum purgatorii
secundum plotinum secundum Bernardum vero proficiencium post
vero transnavigacionem et defectionem usque ad potacionem illa quippe
in vita scilicet contemplativa et quieta que in medio tempore usque
ad mortem est in tercio gradu purgatorii secundum eundem ploti-
num secundum Bernardum vero perfectorum.

Eodem modo moralizari potest agricultura sicut iam vinee
cultura moralizata est. Primo sulcatio terre bene labora-
ta ad suscipiendum semen cura studiose sine custodia mentali
et corporali ad suscipiendum verbum domini. Deinde extirpatio
tribulos et zizanias malas scilicet cogitaciones voluptates carna-
les presumpciones mentales et opera usque in messem sunt de primo gradu
incipiencium seu politico. Deinde tribulatio blandorum. Tribula-
cio scilicet et angustia bonorum. Deinde blada per ventilacionem hominum
directa spurcitiis et in mundiciis purgata ponuntur ad munda
receptacula. Sic et homines mundi a detractionibus et persecucionibus
directi ab immundiciis mentalibus et carnalibus purgati per
pacienciam et humilitatem in mundo divinitatis receptaculo
gratanter acceptantur. Bladum ducitur ad molendinum ad molan-
dum tunc ducitis impressura et angustia ad paciendum quia scribitur
beatus homo qui corripitur a domino. Nota hic et misterio quod de duobus
molaribus unus durus et alter mollis est alter adeps fru-
menti non bene habetur. Sic nec materia pro sacrificio gra-
ta habetur nisi durum et mundum. Ideo qui magna defuit
nota de est in ecclesia dei mallem et pius abel perquirit

tuis humilitatis et paciencie innocens sanguinis cum lacrima vidua sicut
humiliatorie supius reascendit et in sinum dei cadit Insuper adeps
frumenti transit per ignem et aquam antequam panis efficitur et pater
familias ipsum degustare dignetur Sic et tu iterum et frequenter
per tribulaciones que per has designantur habes transire ac etiam
ut aurum per ignem probatur et purgatur sic et tu sis Et hec exercitia
sunt in secundo gradu scilicet purgatorio seu proficiencium Tunc de coc-
tione panis perfecta aliud sperandum quod in medio temporis requiritur dono
delectabilis sicut ad comedendum ut de vino supra moralizatum est
habetur pro tercio gradu purgati animi seu proficiencium Postea de
ipsius vite contemplative dulcedo cum precedenti activa contactu sapit et
ipsum gratanter sumit Tunc et in quarto gradu exemplari qui scilicet
post mortem tua vadit ad paradisum et transit in mentem divinam
de qua etiam exivit et in qua tamquam ydea secundum platonicos fuit
et istum quartum gradum non ponit bernardus quia ille gradus est in
patria Alii autem tres gradus sunt in via quos pro reformacione
fidelium hic in via existencium posuit et declaravit Primi autem duo
gradus sunt vita activa ut lya et martha Et vita contemplativa
ut rachel et maria magdalena Et virgo maria habuit activam
cum contemplativa ut hugo refert quem precualiter magnus albertus
in postillis suis super illo Exurgens autem maria abiit in monta-
na etc scribit quod beata maria recessit de contemplativa ad activam
Ad idem in collacionibus patrum de quodam sancto Iohanne qui vigin-
ti annis duxerat vitam heremiticam et abstractam Tandem rever-
sus est ad conobiticam tamquam iterum ad scolas ut proficeret et ob-
ediret Quartum ipsa mens divina a qua bona cuncta ad qua etiam
per opera et exercitia predicta festinare debes Et utique fili assimile
non omittas neque cesses donec iuxta ordinem melchisedech te panem
et vinum bene elaboratum decoctum et purgatum sacrificium gratum
in calicem dei id est in mente divina spiritualiter offeras Istos tres
gradus tangit dominus in evangelio luce 14o ubi dicitur Si quis vult
post me venire abneget semetipsum Ecce primus gradus Quid
est abnegare seipsum nisi presumere de se secundum hugonem super eodem
vel abnegare se etiam quid aliud nisi seipsum carnalia mundia-
lia honores divicias huiusmodi non solum non curare immo abhorrere
et hec sunt de primo gradu Sequitur tollat crucem suam id est ferat quicquid
molestum est secundum hugonem Et quid est tollat crucem suam nisi pati
tribulaciones persecuciones obloquia detractiones iniurias et
cetera similia Et hec sunt de secundo gradu Sequitur et sequatur
me bonis scilicet moribus et exemplis secundum eundem hugonem Et hec

tercius gradus. Et dicit Aug. ibidem quod hec non solum dicta sunt clericis seu monachis coniugibus seu viduis etc. Sed omnibus christianis. Respicis ergo concipias et videas qualem ordinem habeant layci si non eque bene vivunt et stricte sicut et clerici. Et si dicere: satis est exceptis cerimonialibus et monasticis observanciis et regularibus eciam habet christianus quibus si ipsum non perpendit et sua non querere debeat primo que dei sunt iusticie et veritatis et que voluntatis dei et omnibus operibus suis ponere et ducere iuxta doctrinam evangelicam predictam. Habemus eciam hos tres gradus alibi in evangelio. In illa nocte erunt duo simul in agro. Ecce primus gradus unus tamen assumetur et alter relinquetur. Et duo molentes in pistrino. Ecce secundus gradus etc. Et duo in lecto uno. Et tercius ecce gradus. Duo ad primum gradum i. in agricultura et prima cultura dei sunt sicut superius moralizatum est. Duo ad secundum et de tortulari in moralibus in molendino superius et moralizatum est. Duo ad tercium quod duo erunt in uno lecto i. in ocio sancto vel quiete valet quod temporalibus non occupantur sed in contemplativum delectantur ut et ut eciam superius moralizatum est.

Aug. eciam nobili alia exposicione et moralizacione utitur super isto eodem verbo evangelii. In illa nocte etc. quod tria genera hominum in omnibus per istos tres status comprehenduntur que per tres personas veteris testamenti typice designantur. Noe Iob Daniel viri ~~ecclesiastici~~ Per Noe qui rexit archam principes prelati et rectores intelliguntur qui alios regunt. Per Iob qui in agricultura cura fuit subditi et plebei. Per Daniel viri ecclesiastici religiosi et contemplativi qui in quiete et ocio et curam negociorum temporalium existunt in divinis meditacionibus delectantur. Et notandum et valde tremendum quod ibidem dicitur unus assumetur et alter relinquetur in quacumque eciam statu existat et ideo semper in timore esse debemus et nichil de nobis sed de dei misericordia confidere. Advertentes igitur ad omnia et singula predicta tria seu gradum specialiter de necessitate videntur requiri quibus pro beatitudine predictos adepcione laboranti scilicet discrecio humilitas paciencia. Sine discrecione nichil bene comparare seu fieri potest quia qui eadem carent etiam perfecte decipi solent sicut patet in Herone qui quinquaginta annis in inseparabili vita constitit ut Cassianus refert et in vitis patrum habetur qui discrecione caruit quia semel pro die sancta pasche ad alios fratres non venit ne austeritate vite sue infringeret. Per angelum Sathane in angelum lucis transformatum deceptus in puteum se cadere permisit etc. Et de humilitate utique planum est

quia legimus quod dum humilitatem beate marie respexit que sibi pre omnibus
virtutibus placuit Sua quadam humilitate geminita quam summo
studio observaverat in tantum quod miraculis claruit et obsessos a
demonibus liberavit Tandem propter miracula sua in signia a prin
cipibus et magnatibus visitaretur vanitate tactus est Cui vani
tati tamen quotiens urgerebat totiens eidem resistere non
amisit defectum suum cognoscendo et redarguendo Cum autem
iterum atque iterum ipsa temptacio vanitatis non cessavit predictus
frater ingratitudinis vicium quod ipsum deturpavit conatum est ni
mis abhorrens quod in mentem suam venire debeat quod de gloria que
sola creatori attribuenda est ipse cogitationes saltim licet non
opcione preterea habere deberet In tali adeo tanti defectus cu
ra se exposuit quod ipsum deum exoratus est ut pessimum demonem
quem in suis precibus suis deus ab obsessis eicere dignatus est corpus
intrare quod et obtinuit Et taliter a demone detentus quod etiam
egestiones suas i. stercora sua comedit Et post quatuor annos
deo acceptam modico placuit liberata est non solum a demone sed quod
maius est a vanitate hec Jeronimus Et quanta sit virtus pacien
cie audi deum in ewangelio In paciencia vestra possidebitis Et Gregorius
super eodem Radix omnium custos que virtutum paciencia est Et qua
si primum eciam in ponti vita de paciencia dari solet Exemplum habemus
de beato pafnucio abbati in collacionibus patrum Cui casus talis
in iuventute accidit frater quidam in die et zelo codicem in cellu
lam ipsius clam posuit et fratribus in sermone conquestus est
sibi codicem ex furtum ablatum quaerentes codicem per cellulas
omnes tandem ipsum in venerunt in cellula predicti sancti pafnu
cii Unde ipse furto notatus ad penitenciam positus est ipso non contra
dicente nec contradicente Sed post anni circulum frater celator ipse
arreptus demone facinus suum publice confessus est ita deus inno
centes tandem laborare non admittit Et de materia templi et
ipsius concernentibus et ipsum inhabitantibus dicta sufficiant

Arbor bona facit bonum fructum ubi supra et quilibet prin
ceps bonus rector gubernator seu officiatus vel civis et
ecclesiasticus prelatus fidelis et quietus in eo regnans sunt ani
malia pia et utilia Duces et boves i. boni homines et pii opera
bona et iusta iudicia Et si clericus seu quilibet honestus nobilis
mercator seu orator pacem et libertatem servant tunc nocive bestie
et homines iniqui expelluntur ut fugam dant nec audeant

sudent appropinquare. Et modo comparatur paradiso terrestri propter opera pia propter paciem et quietem et ad propositum de bono principe. Notandum est quod in gestis grecorum legitur de quodam rege qui civitatem suam purgare intendebat ab omnibus viciis et iniquitatibus constituit quatuor philosophos peritissimos qui defectus populi considerarent et illa sibi referent ut eos corrigeret et populum in iustam vitam et moralem reduceret. Isti philosophi diviserunt se in quatuor partes civitatis unus ad portam orientalem alius ad occidentalem tercius ad australem quartus ad aquilonem. Qui sedebat in porta orientali advertit hos quatuor defectus anno transacto in populo cadentem et intrante quos posuit in hiis versibus sequentibus

Munus fit iudex fraus est mercator in urbe
Non lex est dominus nec timor est pueris
Alii in occidentali consideraverunt hos quatuor
Ingenium dolor est amor omnibus una voluptas
Ludus rusticitas et gula festa dies
In australi hos
Fas videtur mulier pulsatur amare
Dives laudatur pauper adest nimio
In aquilonari hos
Prudentes ceci cognati degeneres iste
Mortuus ignotus nullus amicus amat
Ista predicta applicata ad iusticiam vel ad alia potuit moralizando operis

Fuit et alius romanus princeps cupiens reformare mores hominum et vicia extirpare elegit consiliarios suos quatuor peritissimos et sapientes et rogavit eos ut considerarent considerandis sibi referre vellent causas exorbitacionis in regno et populo suo et huius cognitis illa repellere posset et regna remediare. Tempore completo unus dixit fraus est consilium. Alter dixit vellere est iudicium. Tercius iusticia minuatur. Quartus consequenter falsitas dominatur. Et hiis cognitis princeps iustus viis et modis ad hoc oportunis remediavit expugnando vicia et bonos mores seminando iustos officiatos preficiendo et consiliarios fideles non querentes que sua erant eligendo etc. Refertur de quodam rege cuius regimen vitam subitam devenit mutacionem quod bonum in malum verum in falsum forte

ne debile iustum in iniustum est mutatum. Scilicet mutacione regni admirans a quatuor philosophis quos apud se habebat sapientissimos huius causam quesivit quorum primus dixit

Potencia est iusticia ideo terra sine lege
Dies est nox ideo terra est sine veritate
Fuga est pugna ideo terra est sine honore — Primus dixit

Unus est duo ideo terra est sine amicicia
Bonum est malum ideo terra est sine pietate
Amicus est inimicus ideo terra est sine caritate — Secundus dixit

Racio habet licenciam ideo terra est sine nomine
Fur est propositus ideo terra est sine pecunia
Superbia habet dominium ideo terra est sine clamore — Tercius dixit

Voluntas est consiliarius ideo terra male regitur
Consilium est malum ideo terra male regitur
Deus est mortuus ideo terra peccatis repleta — iiij dixit

Notandum est quod plerumque in gestis veritatis hos duos versus cum exposicionibus quos Tullius quidam fertur composuisse et in portis fuerunt scripti in quadam ...

Ter triplex terna sextus undenaque vicena
Et tres principes urbs tua magna ruet

Quorum versuum exposicio quatuor Romani ex iussu cuiusdam Imperatoris ad quatuor portas civitatis ad quatuor plagas positas invenerunt. Et in qualibet porta una littera ter triplicata invenerunt
In prima C que est tercia littera in alphabeto
In secunda F que est sexta littera in alphabeto
Quarum literarum misterium dum non intelligentes eciam philosophum aliud consuluerunt a quo responsionem audierunt
In prima porta scilicet orientali C sic interpretata est
Caritas Castitas Compassio evanescunt
Racio consilium credulitas invalescunt
Consilium coniugium concordia evanescunt

in tercia porta scilicet undecima littera in alphabeto
in quarta porta scilicet vicesima littera in alphabeto

In 2a s. australi ff sic interpretatum est
Fortes fideles famosi regnaverunt
Ficti falsi [illegible] fatui successerunt
Fures fallaces femina successerunt
In tercia porta aquilonari l sic interpretatum est
Lux veritatis lucet sub livore
Laus sanctitatis languet sub labore
Lex civitatis luget sub latrone
In quarta porta scilicet occidentali v sic interpretatum est
Vigor voluptas visus prevaluerunt
Virtus vigor valor evanuerunt
Usura vates vanitas invenerunt

Sicut supra tractatum est de vicijs in convenientijs regimini
regni regimine provenientibus sic tractatur consequenter de commodis
et utilitatibus regiminis iusti regimine provenientibus

De regno seu regimine iusti comparato amenissimo paradiso terrestri

Stat regimen iusti quasi terrestris paradisus
In medio cuius arbor amena patet
Fructibus insignis omni dulcore referta
Ac indicibili semper odore flagrans
Ut platanus lata cedrus velud eminet alta
Subtus fons vivus effluit irriguus
Illa salutifera superans medicamina cuncta
Nec lenit appetit bestia pestifera
Hec pastum potu cunctis animalibus equum
Insuper optatum distribuit requiem
Hec paradisus qui pro maximo et necessario est imperatori
habere columpnas firmas consiliarios viros fideles quos predictum
arborem principem viz pie cura fidelitate probitate et pruden-
cie sustentaverint sicut consilium dedit Jetro moisi dum videbat quod
solus negocia et iudicia populi discutere valebat dicens stulto
labore consumeris ultra vires tuas est negocium solus illud sus-
tinere non poteris provide autem tibi de omni plebe viros potentes et
timentes deum in quibus sit veritas et qui oderint avariciam
et constitue eos tribunos etc. Exodi xviij°
Hec paradisus firmus est sustentata columpnis
Ne prosternatur sterilitate sua

Comparatio rectoris iusti ad arborem saluberrimam stantem
in medio terrestris paradisi

Hec arbor iusto merito sit intitulata
Per que tot populis remedia provenerunt
Prodigiis a pluvia latis alis et ab estu
Distillas rorem pluvius et angariam
Altus in adversis tumidis altissimus es tu
Omnibus oppressis patris amore pius
Altus virtute felicia semina spargis
Inter subiectos depopulans stimulos
Tu celi scala tu lux tu pax asilum
Virtutis scala mortis anthidotum

Helya propheta ad celum in curru igneo ascendente dicit Eliseus propheta pater mi pater mi currus israhel et auriga eius Quare nec per currum denotavit ipsum heliam humeris suis portantem sua plebem israhelliticam portantem per aurigam vero denotavit eundem heliam securo et quiete laboriosa exercens plebem dicentem Convenit igitur helie in predictis casibus merito comparatur quilibet iustus et fidelis rector etc.

Recommendacio iusti helye caritati et fidelitati

Currus et auriga populi velud alter helias
Cum calcando lutum ferens humeris populum

Intellige picturam helye incipiendo inferius ipse est auriga et ducit currum ipse eciam et currus portans alios in superiori pictura ascendit ad paradisum in curru igneo et eliseus clamat pater mi ut in glosa

Helyas propheta

Item vir Camillus non dives et pauper nobilis probus tamen humilis de curia vel de curte sua receptus per romanos electus est ad imperatorem. Qui post suum imperium romanum iustissime et strenuissime usque ad quietem rexerat eidem imperio renuncians ad curtim suam sine quacumque lucri temporalis augmentacione humilis ut ante reversus est solum querens quod bonum et de ipso non curans. Dicit de in civitate dei libro v et in gestis romanorum fratres karissimi dum iste paganus non spe premii eterni sed solum motu iusticie sua non quesivit bonum quod protulit. Quid nos tunc christiani qui futuram gloriam pro meritis operum virtuosorum speramus et credimus pro retribucione habemus quod iusticia et virtute non diligimus

Recommendatio iusti curam rei publice super proprio bono preferentis exemplo camilli

Item vir idem non que tua sunt sed que camilli

Intellige picturam de camillo incipiendo inferius Romani venerunt ad curiam suam et receperunt eum in imperatorem In sequenti pictura ducunt eum roma Superius in tercia pictura coronavit eum coronat eum in roma In quarta pictura revertitur ad curiam suam deposita corona ut in glosa

Camillus

Ne periret roma Rome quidam hiatus seu antrum magnum casu quo-
dam accidit et quidam flatus fetidissimus exiens aerem
infecit in tantum quod multi perierunt Dii consulti per romanos super
isto responsum est quod dii infernales per oblacionem alicuius valentissimi
seu strenuissimi placarentur cessaret tempestas Et ante apertum
eo apparuit quod perciperet quidam nobilis Romanus nomine marcus
curtius armavit se et dextrarium suum ascendit valefaciens omnibus
antrum petivit et se in eodem precipitavit cuius casus salus fuit quod multi
precipitarentur Notate fratres et exemplificate fidelitatem qui sic de-
certavit rem publicam Invenies inde civitate dei libro 4 et in gestis romanorum

Alia recommendatio iusti de ipse pena voluntaria electione
pro rei publice salvatione exemplo marcij curcij

Ne pereat roma curtius yma petit

Intellige stante pictura de marcio curtio ipse sedet in dex-
trario suo et equitat ad antrum postea precipitatus iacet in
antro vide in glosa

Marcius curtius

Consilium Marcus regulus et marcus scribit in libro de offi
ciis victus et carthaginensibus novali bello cum missus fuisset
romam sub iuramento redeundi pro commutacione captivorum
senatui retulit postulationem carthaginensium ut scilicet eorum captivos ro
mani dimitterent et illi e converso Et respondit senatus quod tum
super hoc esset consilium ait marcus regulus Credo utile non fore roma
nis quod carthaginenses postulant eo quod iuvenes et in dorti bello
aut senectute confecti quorum unus ego sum sunt quos carthaginen
ses captivos tenent de ipsis romanis fortes aut prudentes et bonos
duces novi quos de carthaginensibus detinent Sicque detinentur
propinquis et amicis reddere maluit quam fidem hosti datam falsa
nam ignorans ad crudelissimum hostem et ad exquisita supplicia
se proficisci maluit quam iusiurandum servandum decrevit Unde per
quam reversus ad carthaginenses post multa et dira supplicia missus
est in dolium clavis acutis circumfixum et super montem positum de quo
vase emisso et usque ad vallem discurrente crudelitate tali
vitam finivit

Ad idem alia recommendacio iusti marcio regulo comparati
in fidelitate seu probitate

Consilium fidum sibi marcus regulus est mors
Utile romanis quod dedit ut voluit

Intellige picturam de marco regulo incipiendo superius qua
liter ipse est in navi cum suis armatis et capitur a carthaginen
sibus in alia navi existentibus postea ducitur captus ad cartha
ginem ubi rex hanibal stat ante civitatem et suscipit eum postea
inferius ipse Marcus regulus reversus est Romam missus
et loquitur cum Romanis Postea ultro reversus est carthagi
nem et ponitur in vas clavatum ad precipitandum inferius ia
cet in vase precipitatus sanguinolentus et mortuus ut
elegit Vide in glosa

Marcus regulus

Ligurius Spartanorum rex iustus probus fidelis et sapiens
commune bonum sequens Et pacem ordinare et servare in regno
suo cupiens meliorem viam ad hoc perficiendum non invenit
quam quod omnia essent communia Et quod hec duo pronomina meum et
tuum de medio tollerent sperans quod tunc quietissime homines
viverent in terris Constituit sic servande decem leges Primo
videlicet principi obedientia et reverentia 2° subditis fidelitas
et iusticia 3° quod omnia essent communia Postea qualiter filii
nobilium deberent se habere Deinde quod mulieres non haberent
dotes Advertens preterea nam homines fore murmuraturos et quod subdi-
ti eo obedientius inclinarentur ad predictas leges observandum
quanto maiorem auctoritatem haberent finxit se ire in peregrinacione
ad quoddam fanum et ad deum delficum Assumpsit secum Barones
et nobiles et cives ad hunc finem ut ipsis constare deberet quod
deus eorum delficus ipsas leges constituerit et observandas pre-
ceperit Veniens igitur ad fanum predictum introivit solus
et hostio clauso finxit se oraciones suas facere et devote
perficere Deinde aperuit hostium et introivit sic quod plures apta
ad terram ostendit eis precepta que deus eorum delficus eis
dederat ut finxit Illi letantes de tanta speciali gracia et time-
tes futuram plagam si non obedirent iuraverunt firmiter ob-
servare leges predictas Et sic facta peregrinacione reversi sunt
ad patriam et ceteris omnibus divulgata sunt hec et consenserunt
Ipse autem rex primus et firmus fuit in observacione mandatorum et
omnibus renunciavit de sibi ordinatis contentabatur Et talis
fuit ordinacio in regno sicut esse solet in monasteriis ubi ob-
servancia regularis tenetur Et sic per prepositos et procuratores
omnia bene disponebantur et unicuique secundum statum suum provide-
batur Et quilibet eciam secundum condicionem nature sue seu sui
generis liber erat seu serviebat vel operabatur Tandem
post aliquos annos subiecti predictas leges observare nolen-
tes Prefatus vero rex prudens et stabilis iterum invenit
viam subtilem quod non recidivarent sic allocutus est eis benig-
ne O stulti quid vultis facere deus noster possit vos plagare
si absque consensu suo infringeretis precepta sua Recipiatis
ergo consulo donec ego redierim quia volo ad eum ire et ipsum
consulere pro legum predictarum remissione Et permittite et iu-
rate quod non recidivetis ante meum reditum Quo facto rex
recessit et in exilium se traxit nunquam reversurus

ut populus suus et regnum starent in pace Ordinauit quod ipso
mortuo memoraretur per ignem et cineres in mare proi
cerent ne ossibus reductis ad patriam occasionem reuertendi
haberent et sic pati et desolari plus voluit pro communi bo
no et ut alij boni se haberent etc.

Ad idem alia recommendacio iusti ligurgis compati et fi
delitate seu probitate

Rex spartanorum ligurius arte decorus
Perfecta corde bonus mira fidel agit
Hic pacem capiens in regno ponere firmam
Constituit leges abdicat et proprium
Ordinat et cuncta communia primus messe
Ut maneat stabile suscipit exilium

Intellige hanc picturam de ligurgio incipiendo superius ubi
sedet in equo et proceres regni sui secum et vadit in peregri
nacione ad templum Tunc sequitur ibidem quomodo ipse stat
in hostio templi oracione completa et inuenit suis leges datas
a deo desursum Sequitur inferius ubi sedet in equo et recedit
de regno suo eo quod noluit tenere leges et vadit ad exilium
postea stat in exilio et deserto deposita corona vide in glosa

Ligurius

Fabricius nobilis romanus civitatem quandam et regionem in eadem obsedit ut eos in romano subiugaret imperio. Medicus regis clanculo eiusdem civitatis de nocte venit ad fabricium promittens sibi quod vellet dominum suum intoxicare et fabricius intuitus suum habet sperans largissimis donariis remunerari. Sed vero fabricius ut virtuosissimus legatis regi transmisit. Unde rex ait sol citius vel cederet contra ordinem nature quam fabricius subiectionem regis et pure virtutibus leviter obtineat quam armis et potencia viri obtinere potuisset

Ad idem alia commendacio iusti fabricio competit in fidelitate seu probitate

Fabricium tante virtutis testificat rex
Sol iret citius ordine retrogrado
Quam de iusticie semita recederet ipse
Gloria sordet ei nisi sit honoris ipse

Intelligere picturam de fabricio incipiendo superius ipse stat armatus cum suis et medicus pueri regis gratulabat ante eum postea medicus ducitur ligatus ad dominum suum qui stat ante civitatem suam inferius stant papiliones et alia que pertinent ad obsidionem vide in glosa etc

Fabricius

Persarum Rex cambises iustus et probus iudicem in regno habuit qui iusta iudicia muneribus odio seu favore pervertit et hoc semel in vita sua quo scito Rex ipsum excoriari fecit ut posteri qui in cathedra sedentes memoriam haberent de tanta iudicio et iusticia observaverunt

Ad idem alia recommendacio iusti cambisis tepati in fidelitate seu probitate

Ex rege persarum cambises excoriato
Iudice falso vestit corium cathedre
Ut ceteri capiant exemplum de probitate
Servanda timeant de simili cathedra

Intellige picturam de cambise incipiendo superius ipse stat cum suis et quidam false condempnatus genuculat ante eum et iudex falsus iam captus stat retro cum eo suis et cathedra iudiciaria stat ibi depicta inferius excoriatur postea cutis sua per duos speculatores super cathedram vestitur vide in glosa

Cambises

Publius Romanus bis consul tertio eligitur et coactus vi ad
per honorem portatur ipso clamante dimittite quia non est pactum meo
merito vivere. Ego cum iustitia adequare volo vos stabiles non
viribus. Domos autem publius palacia sua alta et structuras nobiles
evelli fecit et aliis edificiis adequari humilitate tanta ditatus
et in rebus etiam rem publicam occupatus et communi bono totali
corde deditus ipse et sua omnino postponendo ad tantam paupertatem
devenit quod ipsum tandem de communi erario nutriri oportebat

Ad idem alia recommendacio iusti publio comparati infideli
tate seu improbitate

Publius equatis domibus propriis alienis
Publica aeternat magnificat propria
Nil cogitat nisi quod commune bonum bene fiat
Et tandem pauper sic fieri voluit

Intellige hanc picturam de publio superius metrice dicto ipse
eligitur in senatorem seu in imperatorem quod tunc quasi idem
fuit quod coactus portatur ad coronandum postea sedet in cathe
dra et coronatur insignis cum corona et facit sua evelli pa
lacium suum illud coequans aliis domibus viri publice fervo
re repletus. Postea et ultimo stat iam senex deposita
corona et ministratur sibi pecunia pro nutrimento ut dicitur in
glosa

Publius

Codrus dux atheniensium non ille codrus de quo pauper-
tinus ait guerram longam cum alio principe habens ordina-
tum est per ambas partes quod cuius partis princeps ab hostibus
interficeretur illi parti victoria cederet. Et hoc ideo ordinatum est ut
ambobus pareret principibus de morte propter amborum permineter
animositate et preclaram virtuositate quibus multo par tenendum erat.
Codrus vero fidelitate non ferro armatus ne sui cottidie periclitan-
tur et ne iusticia sua casum pateretur. Elegit solus morte et ha-
bitu ribaldi assumpto cucurrit ad hostes quos turpibus verbis
ad iram excitans ut ipsum interimeret quod et factum est et sic et
omnis guerra et miseria cessavit et post sua victoriam habuit

Ad idem alia recommendatio iusti codro comparati in fidelita-
te seu probitate

Codrus in athenis dux emit morte triumphum
Et pereat vilem suscipiens habitum

Intellige picturam priorem de codro superius incipiendo ubi
stant armati cum suis in campis contra alium ducem palipo-
nensem inferius in forma ribaldia paliponensibus ut vo-
luit interficitur inferius iacet mortuus vide in glosa

Codrus

Camillus in obsidione cuiusdam civitatis Rector scolarum ipsius civitatis assumptis aliquibus scolaribus suis nobilium filiis oportunitatem spaciandi simulans exiit civitatem et scolaribus suis ludendi spacium prorogans appropinquavit exercitui romanorum et veniens ad camillum filios nobilium sibi obtulit dicens Jam habens civitatem et regionem in manu tua mediante captivacione istorum puerorum ab ipso dictavi Camillus vero ut nobilis romanus falsitatem proditoris et victoriam refutans inhonestam rectorem expoliari fecit manibus a tergo ligatis cuilibet puero virgam dedit et sic magistrum percucientes ad eos coacti taliter ipsum ad civitatem liberi reduxerunt Qua cooperante virtute civitas se voluntarie tali virtuoso se subiecit Et sic virtus virtute generans de ipso camillo dici potest vnum probitas nullorum crimina tollit Et econtrario dici potest de viciosis vnum macula nullorum tollat honores

Ad idem alia recommendatio iusti camillo comparati in fidelitate seu probitate

Transmisso rectore scole camillus ad hostem
Cavit quod falsum percuciant pueri

Intelligere picturam de camillo superius incipiendo ubi stat armatus cum suis ante ipsum stat magister scolarum cum puerulis scolaribus postea ducitur magister scolarum nudus ad regem suum et percutitur a pueris inferius stant papiliones et alia que pertinent ad obsidionem et postea stat civitas regis que obsidetur vide in glosa

Camillus

Romani quandam patriam quos subiugaverunt domino tandem propter insolencias et inquietudines vicinorum maior pars patrie miserunt ad romanos pro auxilio et defensione. Romani nimis occupati aliis advertentes quod patriam illam tueri non possent licenciaverunt eos quod caperent dominum quem vellent qui defenderet eos malentes patrie carere domino quam negligencie vicio et indefensionis vocari scandalo. Vide latius in toto libro etc.

Ad idem alia recommendacio iusti romanis coopati in fidelitate seu probitate

Quam non preter romani tunc potuerunt
Absolvunt patriam quod dominum capiant

Intellige picturam superius incipiendo qualiter consiliarii cives patrie cum clavibus veniunt ad romanos pro auxilio vide inferius postea quod romani reddunt eis claves et libertatem de patria sua postea ultimo faciunt regem in patria sua vide in glosa

Romani

Exortacio ex precedentibus exemplificacionibus supra pro fidelium emendacione et melioracione

Hii licet ante fidem cum exemplo crucifixi
Morte sua purificant ut plures redimant
Quid vos cristicole quid clerus religiosus
Quid dicam ad hoc nescio flere nisi
Nam multi nostrum non que sua sunt non querunt
Et pro communi pauca bono faciunt
Cives celorum sumus alpha cruore redempti
Et luta porcorum vi volumus fieri
Terribilis nimium horribilis mutacio tanta
Verus homo demon angelus efficitur

Hec et pro nichilo non solum ewangelium et apostoli domini testantur regnum dei suave est cum preter iter nam quiete cum preter eterna beatitudinem et quod carnalitas seu voluptas fuerunt Potencia quoque temporalis licet quis per universum orbem ab oriente usque ad occidente ducatur non sit potencia nisi animi qui potens sit Divicie quoque periculose vere sunt vani etiam naturales et morales quoque idem senciunt Ait enim Boecius de consolacione contra voluptates

Habet hoc voluptas omnis
Stimulis agit fruentes
Apiumque par volantum
Ubi grata mella fudit
Fugit ac nimis tenaci
Ferit icta corda morsu

Item boetius ibidem contra potenciam temporalem
Qui se volet esse potentem
Animos domet ille feroces
Ne vita libidine colla
Fedis submittat habenis
Et licet indica tellus
Tua iura tremiscant
Et serviat ultima tile
Tamen atras pellere curas
Miseras que fugare querelas
Non posse potencia non est
Item boetius ibidem contra divicias
Heu primus qui fuit ille
Auri qui pondera tecti
Gemmas latere volentes
Preciosa pericula fodit

Hec et pro nichilo haberi debent omnibus esset
Quarum nequam mundi ferre ingredi domum

De inhabitancium domum paradisorum felicitate

Hic populus felix qui tali iudice gaudet
Sub quo viget honor pullulat omne bonum
Virtus iusticia libertas philosophia
Pax et vera fides et salus atque quies

Ne crescit monstrum nec habetur in celo paradiso
Omnis vilescit quod quid in est vicio

Nota in ista dictione calpino signantur septem martiria absque effusione sanguinis scilicet in qualibet littera una
Primum per c ut castitas in iuventute ut Joseph
ii per a ut abstinencia in deliciis ut David
iii per l ut largitas in paupertate ut vidua in ewangelio
iiii per p ut paciencia in adversis ut Job
v per i ut hilaritas in tribulacione ut Paulus
vi per n ut humilitas in prelacione ut Martinus
vii per o ut obediencia in preceptis ut Monachus

Coytus a muliere lubrica per partes consumitur quia corpus eius polluit divicias consumit animam inquinat vires nature deficit ingenium ebetatur et vox amittitur in raucat forma corporis opes animam vim lumina vocem

Cum ergo pro salubri labore super eo domino Jeronimo in remittet recommendacio et excellens testimonium beati Augustini de sancto Jeronimo in hunc modum de Jeronimi statu loco et doctrina libro primo contra Julianum Jeronimus presbiter qui greco et latino insuper et hebreo eruditus eloquio ex occidentali et orientalem transiens ecclesiam in locis sanctis in litteris sacris usque ad decrepitam vixit etatem De sanctitate vite in quadam epistola cuius principium ad Cirillum scribit Quam magnus itaque fuit iste gloriosus Jeronimus excellencie sanctitatis cuius pro satisfaccione mea lingua cum pene cunctorum mortalium non sufficerent lingue ut eius excellenciam explicarent licet ergo dici alter Helyas et Johannes heremite magnis ciborum et vestium asperitatibus carnem maceravit non minoris vite Iste gloriosus heremita eciam per quadragenium in heremo servavit tamen solus fuit Item idem Augustinus ad Cirillum de eodem sancto

Ieronimus scribit beata annis et venerabilis eusebii eiusdem predilec-
tissimi discipuli lectoris didicimus quas predicte plenius et melius per-
se nobis fatebatur. Et ut me certius tu idem vinum et sicaram non
gustabit ab omni carnium et etiam piscium esu ita se abstinuit quod
vix nominare presumpsit volebat. Lectus eius in ultima consuetudine bis
comedit cibarius facto carne veluti ethiopis [illegible] desuper
panno vilissimo se tegebat. Stratum aliud non circa semper quamquam
constituit non nisi semel fructibus herbarum foliis sive radicibus
pastus in die post vesperas se orationibus prebens deinceps usque
ad horam noctis secundam continue vigilavit postmodum fessus in ter-
ram dormiens usque ad noctem mediam quiescebat. Siquidem
continue surgens hora laudibus et septimis sanctissimis quibus
tota reddit etiam ubi lapidibus pectus percussit usque ad sub horam
prime durabat. Ita plenissime flebat venialia peccata ut quis eum
estimasset interemisse hominem. Ter in die totis carne diris
verberibus flagellabat ita ut ex eius corpore rivuli sanguinis
effluebant. Etiam verba aliqua ociosa ut pestem maxime fugiebat
ocium sibi nullum erat semper enim in sacris lectionibus ut scribendo a(ut)
legendo aut docendo cunctas occupabat. Quid plura loquor si sancto-
rum singulorum vitas perquireres eo maiorem puto neminem inve-
nire. De quo sancta in predicta ad cirillum epistola sic dicit hic vero
ille samuel qui est de variis literis studiis verberibus vocatus
sacre scripture misterio deputatis liberales aut scientias ita perfe-
cit comparatione omni nullus ad hoc similis apparuit. De scriptu-
ris sacris ubi multas epistolas suas quas ad me duxerit experi-
encia didici equalem sibi neminem unquam novi hebraicas grecas
caldeas persas et indicas arabicas et pene omnium nacionum
linguas et literas tamquam si fuisset in eadem natus et educatus
scivit. Quid plura dicam quod Ieronimus ignoravit natura ulla
homo unquam scivit et infra venia virorum ex tunc tui merere-
efficti predissequus. Sed queso tui servuli quem dilexisti in mundo
nimia caritatis affectione recorderis. Et in fine epistole dicit ter-
minus debite satis esset [illegible] Ista metra sequencia [illegible] laudem pronunciavit
de quo quis putat [illegible] transmigrat excedit mea [illegible] nõ
qua non obedit turbo per turbor affligo [illegible] ledor [illegible]
ro desperata cunctis [illegible] pulvere tecta [illegible] deploro [illegible]
rea [illegible] sed sit despecta [illegible] prequor [illegible] pia dicta
Heu pia dulcis [illegible] non medico domus spero heu [illegible] inculta
[illegible] decipit errat adulta [illegible]

Sequitur ymago superbie   Et ymago humilitatis

Ymago oracli

Commentator iuuenalis sup illud iuuenalis descendit de celo gnero
solitas dicit q oraculu appollinis fuit gnero solitas i nosce te
ipm tn ors depingebat ad modu hominis qui habuit corpus et ca
put curvatu ad celu ymago vero sustinebat quatuor angelis et te
nebat rotulu in manu sua ut quibus scriptu erat ut hic depicta habetur
Sum pastor accedo no postulat me vetendo Terris igne mari vento
pcto pdurari Diuus constanter no defero pugno libenter Dir pate
sum presto si plangas cominus esto

Sequitur figura peccati mortalis

Tullius mathematicus de multis questionibus questione quarta pendat varias
[?]ne eo quod ipse tradidit nam dicit ubi in expositione in [?] quod varis
depinxit parietem ad similitudinem dei ponebat tres ymagines prima
fuit ymago dei 2a fuit ymago dyaboli 3a hominis et ista dicta ymago
unicuique ymagini unam literam sive cartam porrigebat in quibus scriptum
erat ut hic in pictura habetur et assumo primum deum cum angelis finaliter
perdidi [?] quod omnes fui natus dyabolo et eius angelis [?] feci
quod per consensum in peccatum cecidi 3a contritio et confessio est finis peccati
delectamus in peccato finaliter concluditur

Sequitur ymago luxurie

Legitur in historiis grecorum quod pallas rex grecie ita incontinens fuit quod
in sepulcro suo scribi fecit istum versum Illa sola mortuus ia-
ceo quem dum vixi libido corrupsit Mortuo autem isto rege in detestationem
luxurie greci decem septem struxerunt ymaginem luxurie hec ymago facta
fuit ad similitudinem hominis volutantis in molli lecto et multum de-
licato qua supportabat .xii. vulpes in signum quod luxuria omnibus fetet
et ita capita vulpium erant septem versus ut in pictura habetur et fuit ista
effeminans fortem robustum divinis vincit altero distentum criminibus infe-
ro leto obstinat indurat tandem vite cedere curat conserve corpo-
rando virtutis odore

Sequitur imago penitencie

Imago penitencie qua pinxerunt sacerdotes dee veste sim Romigend
prima Robin depingebatur ad modum unius hominis nudati per
totum corpus qui tenebat in manu sua quoddam flagellum et folia
ferens in quibus scribebantur quidam versus ut in scriptura pictura patet
Et sub ista peccaui cessare volo quia peccaui graviter doleo penitencia
me libenter affligo quia contra deum iniuste egi totam spem meam
pono in celum et pro misericordia lacrimabiliter postulo deum Exer
cere volo opera iuste ut michi aperiatur porta vite quam vita bona
perseverabo propter gaudium celi quod exspecto

Pictura amoris

Secundum fulgencium et ysidorum ymago amoris fuit puer alatus
quatuor alis. Scriptura prime alis talis erat verus amor est
fortis et magne virtutis omnem angustiam et miseriam paciencter susti
nuit ob intuitum illius quem amat. Scriptura 2e alis talis erat verus
amor non querit que sua sunt verus amor non est qui non langitur
sua. Scriptura 3e alis talis erat Tribulacione et angustia verus
amor mitigat et pro eisdem non tepescit. Scriptura 4e alis talis
erat veri amoris est una lex qui numquam insenescit sed iuvenescit

Sequitur hystoria pietatis et clemencie

Finxerunt pagani quod tot essent deos quot sunt virtutes quibus dicte virtutes
appellate sunt et apparet deus autem clemencie et pietatis depinge
batur ad similitudinem hominis qui tenebat in manu sua cor
scissum in duas partes et in circuitu cordis scribebatur litteris aureis
sic Pietas et misericordia tota die expectant quando peccator a suo peccato reverte
batur In una parte cordis scribebatur litteris aureis sic Nisi esset
peccatum non esset misericordia si venia de peccato petatur cito habetur In alte
ra parte cordis scribebatur sic ubi est misericordia ubi est peccatum ubi nulla
misericordia ubi nullum peccatum

Sequitur pictura superbie

Fertur in libro deorum quod socrates depinxit ymaginem superbie co
ronatam tribus coronis ad ostendendum quod superbus vult dominari
scilicet superioribus inferioribus equalibus. Et in prima corona scri
bebatur iste versus Effluo transcendo quo quis preciat habundo
In 2a corona scribebatur ille versus Transmigrat excedit meat
cuique nec obedit In 3a corona erat iste versus Turbo per
turbor affligo sed undique ledor

Sequitur pictura fortune

Pictura fortune secundum titum livium quando Patrone romanorum dedi
caverunt templum dee fortune. Cuius ymago erat mulier
habens faciem binam unam splendidam et aliam obscuram et utraque
facie ceca erat depingebatur etiam columnata in curru qua tra
hebatur [illegible] dextrarii et ante quandam ymaginem scribebatur sic Amor
mundi excitat mentem hominis quia non cogitat diem mortis nec
extremi examinis A tergo scribebatur sic fortuna mundi ut aqua fluit

et non perpetuat hominem finaliter decipit. In dextris scribebatur sic fortuna
mundi est aura sufflans ad ipsos arridens viri nobili et pauperi. In sinis-
tris scribebatur sic fortuna mundi fallax demonstratur quia promittit leticiam
et inducit leticiam

Sequitur pictura humilitatis

Refert titus quod quando rome fuit inventa una mensa aurea et ipsa
libabatur apollo cui esset danda respondit quod sapienti. Et tunc
iuxta responsum erat data talesio. Talesius autem ex sua humilitate misit
eam bianti et ipse altari. Et sic per septem usque quo pervenit solomoni qui
intuitu humilitatis depinxit in eam ymaginem humilitatis et eam posuit
in templo apollonis. Erat autem ymago humiliter facta ad similitudi-
nem unius hominis inclinatis caput deorsum ea quod humilitas humilia respicit
et non alta vel superbia. Manus istius ymaginis fabricabantur duabus
alis et pedes aliis duabus alis et pectus una ala. Primo in ala dex-
tere manus erat scriptus iste versus Sum caro despecta cutis hispida
pulvere tecta. In ala alterius manus erat iste versus Sum mundi inculta
mundus decipit [illegible] erat adulta. In ala alterius pedis erat iste versus
Sum pia dulcis ero non iudico demo spero. In ala pectoris iste ver-
sus scribebatur Sic sum depicta cito [illegible] quor hec pia dicta

Sequitur pictura trium conditionum per tria poma

Narrat ovidius in magno libro q. quod [illegible] erat quedam
virgo valde pulchra et agilissima et concedebatur sibi a diis quod
nullus duceret eam in uxorem nisi esset velocior ea et citius ad
terminum stadium posset pervenire. Hec tamen habebat a diis quod si aliquis
ea citius perveniret ad terminum stadii quod caput virginis amputaretur et in
profundissimum puteum mittantur. Accidit tamen semel quod quidam iuvenis
adamavit istam virginem nomine ypomenes et volens eam ducere in uxorem
dixit se citius pervenire currendo ad terminum stadii. Et ut melius faceret fe-
cit sibi parare tria poma aurea et ipsis currentibus cum virgo velocius eo
curreret proiecit ante oculos virginis primum pomum aureum quod
videns virgo pulchritudine pomi sistebat a cursu suo et pomum pomum
accepit et sic eam pertransiit. Secundo virgo velocius currit iuvene
et prius attingeret terminum stadii iterum aliud pomum proiecit in terram
ante oculos virginis quod videns virgo iterum sistebat a cursu suo
et pomum accepit et iuvenis eam pertransiit et citius ad medium

stadij peruenit. Qo videns iuuenem eam precurrere iterum cucurrit et
attingit. Tunc pomum proicit ante oculos eius. Quod videns virgo virgo
in cursu desiderans illud accepit sibi pomum et dum esset sollicita
circa pomum colligendum, sponsus eam pertransiit et ad terminum stadij
citius peruenit quam ipsa. Videntes hoc iuuenes caput amputandum duxerunt
et eam in profundissimum puteum proiecerunt. Ad propositum per istam
virginem sic pulcherrimam et agilissimam sic delectam intelligo animam intellec-
tiuam que bene potest dici pulcherrima quia ad ymaginem benedicte trinitatis
est creata. Potest etiam dici agilissima quia per actum suum potest modo esse in
celo modo in terra et sic de alijs partibus sic quod est quod est extra et cetera tantum ta-
lis est agilis. Et per istum sponsum qui istam virginem vult habe-
re in vxorem intelligo dyabolum qui die et nocte circuit eam et quod eam
suggestionibus suis adherere faciat et ad hoc faciendum proicit tria poma
aurea scilicet iuuentute fortitudine et dei misericordiam et sic ante
istam virginem nititur currere. Nam si homo sit iuuenis et deus inmit-
tit in actum suam graciam ut in bonis actibus se exerceat statim dyabo-
lus proicit ante oculos ~~pri~~ primum pomum scilicet iuuentutem et dicit
sibi iuuenis es et satis cito poteris esse sanctus et sic dyabolus peruenit
eam ne homo in iuuentute vitam perfectionis aliquam exerceat. Similiter
cum homo habuerit fortitudinem deus inmittit in animam suam graciam
et dicit sibi tu male ~~expendisti~~ expendisti iuuentutem tuam sed mo
conuerte te ad me et expende tempus tibi datum in bono. Et videns
dyabolus quod homo fortis velit in bono vitam suam ~~expendere~~ exercere
peruenit eum et ante oculos eius proicit secundum pomum scilicet fortitudinem
et dicit sibi tu fortis es et ideo expende fortitudinem tuam in seruicio
eo dum habes et dum senueris et tua fortitudo defecerit tunc satis
tempestiue poteris te ad deum conuertere. Et statim talis fortis tali
suggestioni assentit et dyabolus sic eum peruenit ne vitam suam emen-
dat sed ut potius in malis permaneat. Iterum cum homo senuerit deus
inmittit in actum suam graciam et dicit tu male expendisti iuuentutem
tuam et medium vite tue saltem in vltimo vite tue conuerte te ad me.
Et cum ad instinctum dei voluerit vitam suam corrigere. Videns dya-
bolus ante oculos eius proicit tercium pomum scilicet misericordiam dei et dicit
sibi si male expendisti iuuentutem tuam et medium vite tue no-
li desperare quia magna est misericordia dei sed potius viuas sicut tibi
placet quia sufficit tibi quod habeas in fine penitenciam et dicas tria vel
quatuor verba cum bono corde quia deus est multum misericors et
eum peruenit ne vitam suam corrigat et tandem eum in puteum
profundi inferni demergat perpetualiter

Moralizationes aliarum predictarum picturarum in veniciis per fratrem Robertum Holkot ordinis fratrum predicatorum